

сварници и др. Од најкрупних
и е покривно: сиверни рачни
гизит, резинфенуното средство,

машина
2
године
физички распор
става дрвои и сиверни с

Владимир Лукаш

ДЕДЛАЈНА, ЛУБОВ МОЈА!

ТЕМ ПЛУМ

Издавач: Владимир Лукаш и Темплум (www.templum.mk)

Уредник на едицијата: Никола Гелевски

Лектура: Оливера Ќорвезироска

Графичко уредување и дизајн: Кома

Печати: Пропоинт, ул. 1520 бр. 12а, Скопје

Тираж: 300

Изданиево финансиски е поддржано
од Министерство за култура
на Република Македонија

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент
Охридски", Скопје

821.163.3-32

ЛУКАШ, Владимир

Дедлајна, љубов моја! / Владимир Лукаш. - Скопје : Темплум,
2018. - 142 стр. ; 17 см. - (Магма / Никола Гелевски ; кн. 129)

Фусноти кон текстот

ISBN 978-608-4658-95-5

COBISS.MK-ID 108689674

WYAGMA

к н и г а 129

Владимир Лукаш
ДЕДЛАЈНА,
ЉУБОВ МОЈА!

ТЕМПЛУМ

Скопје, 2018

с о д р ж и н а

- 9** Пешачка структурно-контрастна скопска приказна [193]
- 10** Мала љубовна приказна [209]
- 11** Празник [245]
- 12** Мала дождовна прошетка [250]
- 13** Преобразба [261]
- 14** ... [273]
- 15** Мала фројдовска медитација [310]
- 16** Мала летна приказна [312]
- 17** Фебрилно лето [315]
- 18** Медитација [322]
- 19** Рударска геј приказна [349]
- 20** Прелудиум во Сити мол [351]
- 21** Задоцнет вторнички прелудиум [354]
- 22** Зашмрљана приказна [360]
- 23** Фабричка пауза [401]
- 24** High Noon [403]
- 25** Bewitched, Bothered and Bewildered [412]
- 26** Ин шпиритус санти [416]
- 27** Гумена љубов [456]
- 28** Чоколадно опело [459]
- 29** Ден пред одмор [466]
- 30** Приказна во заминување бр. 2 [475]
- 31** Исправи се, Мувина! [484]
- 32** На трпеечката баба-паркинг [485]
- 33** Балада [488]

- 34 Mississippi Goddam [495]
- 35 Полуприказна [504]
- 36 Чиле [509]
- 37 ... [насловот сака да остане анонимен] [509]
- 38 Непотребен неделен прелудиум [516]
- 39 Мала трпеечка приказна [517]
- 40 Блех bloody блех [519]
- 41 Глупав расказ бр. 17 [532]
- 42 За минливоста [535]
- 43 Филип Глас во парк [537]
- 44 Мала детска приказна [547]
- 45 Ај ду [569]
- 46 Ужасен расказ [571]
- 47 Мала математичка приказна [578]
- 48 Два и полсабајлечка секавалка [586]
- 49 Аш [597]
- 50 Една за баба ми [608]
- 51 Петмилиграмска [608]
- 52 Опасни љубови [608]
- 53 Верност [610]
- 54 Ајне клајне вторнички запис [611]
- 55 Мала ноќна музззззика [612]
- 56 Од есенскиот дневник [629]
- 57 Сеирџиски запис [648]
- 58 Групен портрет [659]
- 59 Остани долу [659]
- 60 Запис од 57-ка [663]

- 61 ДеЦка приказна во е-мол[ец] [663]
- 62 Автобуски расказ бр. 1 [667]
- 63 ШТОИДАЕ-епитаф [675]
- 64 Мала приказна за моногамноста [689]
- 65 Приказна во заминување [720]
- 66 Еден ден во август [728]
- 67 Заборавена зимска приказна [730]
- 68 Мал болнички запис [732]
- 69 Завиткај уште еден, Сем [751]
- 70 Мала изборна приказна [763]
- 71 Настината приказна [788]
- 72 Радишани – Центар [802]
- 73 Ужасна приказна за најубавите
очи на светот [826]
- 74 Неделна добрососедска приказна [833]
- 75 Пешакот [851]
- 76 Таа [852]
- 77 Петуниите на баба ми [876]
- 78 Постелнина [879]
- 79 Мала дебармаалска приказна [883]
- 80 Суспенсина [896]
- 81 На отворањето на новиот Луна парк [919]
- 82 [Не]завршена љубовна приказна [932]
- 83 Le Locataire [945]
- 84 Ели, [953]
- 85 Генезина [955]
- 86 Round afternoon [961]
- 87 Пиета [981]

- 88 Minor Swing [991]
- 89 • [1.006]
- 90 Од пеењата на Дебармаалдорор [1.031]
- 91 Синестезија, проклета била [1.032]
- 92 Петочна балада [која блада на клада] [1.093]
- 93 Клецмеровата соната [1.106]
- 94 На терапија [1.109]
- 95 Масакр [1.127]
- 96 Дедлајна [1.133]
- 97 За Кирчо [1.139]
- 98 Зоки и Лидија [1.208]
- 99 Каде одат очите на пиратите?[1.218]
- 100 На денот на Скопскиот маратон [1.248]
- 101 Мала дојранска приказна [1.302]
- 102 Татковна [1.308]
- 104 Лактоза [1.340]
- 106 Мала бирократска приказна [1.398]
- 108 1984 [1.412]
- 110 Добро утро [1.521]
- 112 Патетична барокна приказна [1.563]
- 114 Точкест расказ [1.595]
- 116 Етида [1.625]
- 118 Ein kleines wiegenlied [1.689]
- 120 Мала академска приказна [1.778]
- 122 Асасина [2.139]
- 124 На отворањето на новата
Филхармонија [2.140]
- 126 Севдалинка [2.329]

ПЕШАЧКА СТРУКТУРНО-КОНТРАСТНА СКОПСКА ПРИКАЗНА

Мразам облаци. Го сакам само нивниот одраз во постдождовните барички низ празните скопски улички.

Сакам облаци. Го мразам само нивниот одраз во постдождовните барички низ полните скопски улички.

МАЛА ЉУБОВНА ПРИКАЗНА

„Сега ќе се сретнеме и ќе продолжиме да бидеме несреќни, како ѕид без уши во зградата на озборувањето“, ѝ рече човекот на својата сенка и го вклучи светлото во малата празна соба, преполна со спомени за Неа.

ПРАЗНИК

Си нарачав пиво на шанк и барменот со криглата ми даде и мал сад полн со нелупени кикирики. Отпив една голтка и отворив една кикирика. Празна. Отворив друга. Празна. Сите беа празни. Цел сад со празни луспи. Барем да имаа мали огледалца внатре.

МАЛА ДОЖДОВНА ПРОШЕТКА

Лисјата уживаа под тивкиот дожд кој цупкаше на прсти за да не те разбуди. Твоите очи беа совршено затворени и сенки од облаци ти талкаа по лицето како народи во преселба кои заборавиле од каде доаѓаат и кон каде одат: еден сосем обичен прекрасен миг.

ПРЕОБРАЗБА

Едно утро Грегор Самса се разбуди и сфати дека е огромен колач со вишни.

Тој не можеше да мрдне ниту со рачето, ниту со ножето, ниту, пак, да испушти каков било глас. Само беспомошно лежеше на кујнската маса врз чаршаф со цветен дезен и посака да биде бубашваба.

...

Таа ме погледна како облак со вртоглавица кој капе дремливо и гладно, и ме натера да ѝ ветам дека ќе престанам да ја љубам по крајот на нашето време. „Убавината е секогаш страшна”, ми рече, а нејзините прекрасни очи сиркаа како свер во мрачна шума и чекаа сонлива жртва.

МАЛА ФРОЈДОВСКА МЕДИТАЦИЈА

Легнат во клунот на птицата од стиропор, ги гледам растопените планини на розовите волци кои мислејќи на Божиќ, ги пијат реките полни со гумени риби. Летаме. Крајот мириса на изгорена папочна врвца на бебето кое ја задавило својата мајка, и сега со таткото пушат пури седнати на последната тераса во вселената.

МАЛА ЛЕТНА ПРИКАЗНА

Таа сакаше да се качува по бодликави растенија и да води љубов на стрмни карпи полни со школки. Дента кога умре, еден кит се насука на еден метар од нашето омилено излетничко место. „Готово е меѓу нас“, ми рече, се соблече гола и си го пресече гркланот со скршена куќичка од полжав. Летото е чудесно вљубена смрт.

ФЕБРИЛНО ЛЕТО

Сите деца си играа низ моето сокаче, само јас лежев дома со треска и си фантазирав како им лета топката кај мене во соба, јас ја земам, ја дупам и им ја враќам, кога одеднаш, топката навистина влета во мојата соба. Ја зедев, ја ставив врз мојот стомак, се покрив и почнав да фантазирам дека ќе станам мајка.

МЕДИТАЦИЈА

Таа го грицкаше стариот сиден часовник, јас пушев цигара и бркав една удав-мува. Сијалицата трепкаше како флоскула залутана во раскошна реченица, кучето рчеше врз синото волнено ќебе. Од зимата ниту трага, ниту глас. Таа стана, си го извади лицето и уредно го стави врз ноќната масичка. Јас решив да ја почекам зората.

РУДАРСКА ГЕЈ ПРИКАЗНА

Понекогаш ништо не се случува: нашите прсти се бараат во тишина и наоѓаат гризнат остаток од некоја љубовна воздишка. Очите со кои некогаш треперливо се гледавме, сега гледаат во статичниот часовник и флертуваат со задреманите стрелки. А ние, припитомени, лежиме како приковани во стариот рудник и чекаме распетието конечно да си го одработи своето.

ПРЕЛУДИУМ ВО СИТИ МОЛ

Една кукла зад столбот го чека пластичниот принц, но од него ни трага ни глас. Принцот е запиен во некоја кафеана, и ги чести сите пластични гости со лута ракија од Пластичарска. Куклата тагува и решава да се фрли под ескалаторот. Двете други кукли зад неа, се облекуваат за на работа. Тие немаат никакви илузии дека некој ќе ги спаси. Тие се слободни.

ЗАДОЦНЕТ ВТОРНИЧКИ ПРЕЛУДИУМ

Еден розов фолксваген помина на црвено, и целиот град пожелте и падна како лист пред моите нозе. Го зедев, го спакував и ти го подарив. Ти се насмевна и сонцето за миг престана да еруптира, радијацијата се престори во боза во една чаршииска слаткарница, а метеорите станаа послушни како забавачиња на кои воспитувачката им објаснува што е тоа сообраќај. Љубов.

ЗАШМРЉАНА ПРИКАЗНА

Една мастилава шмрља спие под мојот прозорец. Секое утро, кога им фрлам трошки од бајати цртежи на гладните птички, таа испушта мали мласчиња задоволни флеки и бега во непознат правец. Попладнињата и вечерите, кога на мачињата и кучињата им фрлам парчиња месо од мртвите слики, шмрљата ја нема, а на местото каде што обично спие – расте еден цвет со боја на мастило.

ФАБРИЧКА ПАУЗА

Надвор беше толку студено, што кучињата мјаукаа како канаринци во кланица.

Ти носеше работничка облека исфлекана со нечистотиите на капитализмот, додека пајакот на сидот полека се вљубуваше во својата зујлива жртва. Седевме и пушевме цигари. Молчевме. Ни политиката ни времето не успеаја да ја нарушат тишината. Само звукот на трепките, неподнослив и брутален, полека го убиваше мигот на чистата среќа.

HIGH NOON

Нејзината кожа беше толку тенка, што сенката ѝ беше невидлива под силното јулско сонце. „Земјата е пак сува и старите врапци доаѓаат на неа да умрат“, ми рече и истече врз тротоарот. Капките од кои беше сочинета ги собрав во кутиче од филм, го ставив во десниот џеб од бермудите и застанав под сенка на цигара. Додека пушев, чадот од цигарата ми ги погали очите и на нив напиша патетична љубовна песна.

BEWITCHED, BOTHERED AND BEWILDERED

Немаа спиено три дена и три ноќи. Стоеја на пивски гајби во винскиот подрум со јамки околу вратот и си трепкаа во ритамот на термитите кои полека го грицкаа стариот ормар од ореово дрво.

„Couldn't sleep and wouldn't sleep

When love came and told me

I shouldn't sleep“,

им пееја подочниците, додека нивните боси стапала, бавно како воздишка на колибри изедено од месојаден цвет, се движеа кон маргините на вечноста.

ИН ШПИРИТУС САНТИ

Зборовите внимателно ги ставаме во шише и ги полеваме со лута бела ракија. Ако се благи, ракијата губи од својата лутина; ако се горчливи, ракијата се фрла на стаорците и бубашвабите. Веднаш штом се потопат во алкохол, зборовите ја губат својата световна смисла и влегуваат во една сосем поинаква, духовна димензија: го опседнуваат пијачот и молат Бога да не ги пронајде озлогласениот прохибициски егзорцист.

ГУМЕНА ЛЉУБОВ

Таа мирисаше на гумени бонбони, и навечер се будев со мисла-вресок дека до мене лежи „Хари-бо“ мече. Од зелените. Потоа таа ја палеше малата ноќна ламба и нежно ме смируваше сè додека сонцето не извојуваше победа над месечината. Јас мирно заспивав, а таа одеше на работа сосе подочниците кои ѝ висеа како дојки на стогодишна жена. И така секоја вечер, сè додека таа не умре од исцрпеност, а јас се вработив како ноќен чувар во фабрика за гумени бонбони.

ЧОКОЛАДНО ОПЕЛО

Додека попот го пееше опелото за покојниот, одвреме-навреме правеше мали паузи за да си поткасне од чоколадата која скржаво ја криеше од натажените присутни. Пееше и мљацкаше со затворени очи, и малиот скриен верник во мене, за да го оправда недоличното однесување на буцлестото свештено лице, си помисли дека преку него, всушност, душата на покојникот се насладува од белата чоколада и произведува звуци од кои на натажените им течеа невидливи шеќерни солзи.

ДЕН ПРЕД ОДМОР

Последен пат се бричев на 15.07.2015. Беше врел летен ден, требаше да патувам некаде и сите алишта ми беа ставени за перење. Одеднаш, некој почна силно да тропа на влезната врата. Се симнав, ја отворив вратата и се соочив со лудачките очи на поштарот кој во истиот миг се онесвести пред моите нозе. Кога си дојде на себе, му ја кренав главата и му дадов да се напие сок од лимон. Тој ме погледа благодарно, бавно ги затвори очите и тивко изусти: „Избричи ме...“.

ПРИКАЗНА ВО ЗАМИНУВАЊЕ БР. 2

Леонард Коен седеше на работ на тротоарот и со чадот од цигарата ги одмеруваше мајсторите кои ја прекопуваа улицата и ја сквернавеа тишината на канализацијата. Еден парталав долгобрад човек седна до него и извади некакво шише замотано во хартиена ќеса. „Сакаш малку?“, го праша подавајќи му го шишето. Леонард стана, ја симна шапката од седата глава, му ја подари на долгобрадиот, ја изгаси цигарата и замина. „Збогум, Лео“, шепна долгобрадиот и потегна една убава голтка.

ИСПРАВИ СЕ, МУВИНА!

Во моето кафе плива една мува која сака да учествува на Охридскиот маратон. Околу неа – кајчиња, деца и постари дами кои се шлапкаат во плиткото, лебеди со спондилоза, еден пар кој бакнувајќи се во длабокото заборава да мрда со нозете и почнува да тоне, и едно полуизедено ѓеврече кое пливка на грб и размислува за раѓањето на вселената.

Мувата знае дека не е пеперутка со подгорени крилја и дека еден ден, ако не ја згмечи баба ми со нејзината црвена тепалка, таа ќе го преплива и Ла Манш.

НА ТРПЕЕЧКАТА БАБА-ПАРКИНГ

Космодромот во Трпејца беше навистина необично место: летечки кајчиња, летечки цркви од 17-ти век, летечки белвици и уште безброј други календоскопски лудории. Еден ден, една рахитична баба-космонаут која чуваше летечки крави, реши да одмори коски во локалниот колонијал „Романса“. Бабата, дијаболична по природа, кога виде дека нема ниту едно ладно пиво, се сврти кон еден стереотип и му врза монорачна шлаканица. Потем плукна, ја тресна вратата зад себе, и одлета во непознат правец.

БАЛАДА

Таа се смее како глуварче во француски филм и плаче како стопен сладолед во раката на некое разгалено дете. Светлината од ноќната ламба ѝ влегува во ушите и ѝ пее песни за неминливоста. Нејзините прсти имаат имиња и гласно се расправаат меѓу себе кој од нив ѝ ги избришал последните солзи. Додека спие, сенките во собата медутираат во своите лулашки и поради тоа таа сонува бродови од тишини кои се престоруваат во капки утринска крв и ја оплодуваат зората со светлина. Како да не ја сакаш?

MISSISSIPPI GODDAM

Нашите пресечени глави стоеја една до друга на шанкот меѓу купиштата пивски шишиња, садови со кикирики и неколку хартивчиња со телефонски броеви, кои љубовџиите си ги заборавиле во алкохолен занес. На подиумот за танц еден каубој си ја бараше (ма)музата, додека неговиот коњ се воодушевуваше на блескавата диско-топка. „Телата ви се на дното од големата река”, ни соопшти шанкерот и нè праша што ќе се напиеме. „Што било со цевка”, му реков и заплакавме од смеење. Нина Симон ни намигна со гадење.

ПОЛУПРИКАЗНА

Се пресеков на пола. Едната моја половина сакаше бринети, другата блондинки. Едната моја половина сакаше класична музика, другата турбофолк. Едната запотена нога ми мирисаше на кисела зелка, другата на расипани јајца. Едната половина ми стана прозападна, другата происточна. Двете полови од мене почнаа да се мразат и да се закануваат со нуклеарни војни. Се разделивме и секој полујас тргна на своја страна. Веќе никогаш нема да бидеме заедно во добро и во зло, сè додека смртта не нè обедини.

Амин.

ЧИЛЕ

Еднаш бев толку пијан што морав да најдам начин да се отрезнам пред да стигнам дома. Седнав на една клупа, пробав да се фокусирам на проблемот и ми текна: имав некаков вез на десниот ракав на јакната и решив да го развезам, да го оптегнам во права линија и да пробам да одам натаму-наваму сè додека не успеам да го поминам целиот пат без цик-цак. Размислувајќи заспав и се разбудив утрото со дебела гасеница на челото. „Мајка ми ќе ме убие со чиле...“, си помислив, си го избришав челото и тргнав накај дома.

...

(насловот сака да остане анонимен)

Креветот е тесен за нас двајца, ти реков, се полив со бензин и се запалив. Додека горев, се сетив на една убава летна ноќ, во која ти и јас, гушнати, ја чекавме долгонајавуваната апокалипса. Ми шепна дека среќата е само искинато, празно хартивче, случајно најдено во џебот на свежо испраните панталони, а јас се насмевнав како гасеница која одбива да стане пеперутка. Сега, ти седиш на покривот од нашата куќа, прекрасна како и секогаш, и ја расфрлаш мојата пепел низ ветрот кој се срами да те покани на вечера.

НЕПОТРЕБЕН НЕДЕЛЕН ПРЕЛУДИУМ

Еден здодевен земјотрес живее во моите уши. Секој ден пред 7 часот наутро, тој ми подготвува раскошен појадок и ми го носи в кревет. Потоа долго разговараме, правиме планови за иднина, пушиме цигари и ги озборуваме сите негови случајни љубови кои кампуваат на паркингот пред зградата во која понекогаш живееме. Земјотресот сака долго да лежи на тераса и да ги набљудува облаците кои, како и луѓето, се трансформираат сè додека не ја добијат формата која ја посакуваме, потоа за да забораваат на нас и нашите проблеми.

МАЛА ТРПЕЕЧКА ПРИКАЗНА

Дента кога се удавив во езерото сè беше во најдобар ред: рибарите слушаа Пасија по Матеј и фаќаа зборливи рипки кои им ја претскажуваа иднината; убави девојки пливаа и фантазираа огромни колачи со вишни; една баба пиеше пиво и уживаше во пената како двегодишно девојче во када, а јас се давав и тоа беше прекрасно: водата влегуваше во моите бели дробови како инфлација во банана република инфицирана со карневал и револуција во најжешкиот ден од годината.

Денот беше создаден за љубов и умирачка, а ти влезе во партија.

БЛЕХ BLOODY БЛЕХ

Имав 6 години кога на една плажа во Грција, членовите на блех ансамблот „Браќа Посејдонови“ извадија бодежи од своите труби, саксофони, туби и тапани и се заклаа меѓу себе, тука, пред моите очи. Многу години подоцна, кога полковникот Аурелијано Буендија стоеше пред стрелачкиот вод, јас не се сетив на денот кога татко му го однесе да види што е тоа лед, туку токму на оваа случка, додека јадев сладолед на една плажа во Грција, а продавачите на часовници од Макондо нè убедуваа дека само нивното време е вистински точно.

ГЛУПАВ РАСКАЗ БР. 17

Во нејзината соба беше хаос: чорапи фрлени на лустер, куче скриено под кревет, остатоци од сендвичи бутнати под перница („ако случајно ми се пријаде во сон“) и стотици шарени облеку кои ме прогонуваа во вечерите кога не бевме заедно.

Таа мразеше скакулци и секое утро за појадок ми носеше две пржени очи: нејзиното и моето. Едно попладне, додека мразулците сè уште спиеја во одаите полни со ранети мечки, таа ме замоли да ја убијам. Ми рече: „Те молам, најсилно што можеш“, и ми подаде еден голем касапски нож.

Тоа беа убави времиња.

ЗА МИНЛИВОСТА

Таа деноноќно чекореше по крцкавите скалила и ги будеше термитите кои спиеја во нив. Нејзините стапала беа непредвидливи заби од едно одамна изумрено животно кое служело за транспорт на здодевени љубовни тајни. Таа се качуваше и се симнуваше, често пеејќи некоја заборавена мелодија од детството која им ја будеше фантазијата на заспаните маалски тинејџери. Еден ден, спокојно како случајна средба помеѓу Влада Урошевиќ и Лотреамон врз машина за шиење лаги, таа отшета во тишината на едноставноста, а јас веќе никогаш не успеав да умрам.

МАЛА ДЕТСКА ПРИКАЗНА

Еден ден пред Нова година, Дедо Мраз се разбудил во ниедно време ужасно осамен. За да се утешува, си зготвил убаво јадење, си пуштил добар филм, но ни тоа не можело да му ги одврати самотните мисли. Очаен, седнал до прозорецот и го набљудувал вртлогот од зимски лисја кои танцувале врз петсабајлечката улица до неговата куќа. Лисјата биле возбудени, вљубени, уживале во првиот чистовоздушен ден по недели и недели, а Дедо Мраз трепкал во ритамот на дрвцата кои спокојно испуштале топлина во неговата печка и сфатил дека никогаш не добил ниту еден подарок.

АЈ ДУ

Кога решив да бидам матичар, сиот свет ми се гледаше низ призма на бели гулаби-акробати кои леткаат околу свадбениот трапез во форма на голема бурма. Но, не беше баш така... Бев киднапиран на мојот прв работен ден. Ме грабна еден луд бивш сопруг на една жена која ја венчавав сабајлето, ми впери пиштол в чело и ми нареди да скокам на една нога и цела вечност да викам: НЕ! НЕ! НЕ! НЕ! НЕ! Кога починав од исцрпеност, ме стави во котел со врел зејтин, ме испржи со малку кромид и морков, и ме сервираше на сопствената инает-свадба со некоја 13-годишна девојка од Шутка.

УЖАСЕН РАСКАЗ

Додека кучето си играше криенка со болвите кај штавелот зад дворот, ти се качи на јаболкницата висока колку стокатница и пробуваше да си ги изедеш ушите. Беше прекрасна.

Те гледав и се радував додека мочкаше со малите сини гаќички што си ги купи од некој пазар за неколку парички. Косата ти леташе од запад кон исток (на моменти скокоткајќи ги пингвините кои се лигавеа на Антарктикот, фантазирајќи рајски птици со големи клунови), а градите ти потскокнуваа како дадаисти на куклена свадба.

„Остаревме, љубов моја“, си помислив, а ти се насмевна и ми прати голем, сочен бакнеж.

МАЛА МАТЕМАТИЧКА ПРИКАЗНА

Еден студент по математика имал срцева аритметика – секогаш кога требало да реши некоја нова задача со две непознати, срцето му било како да се наоѓа во просторија со две згодни студентки по топологија со убави кружници. Тој, како голем пријател на рационалните броеви, ја мразел криптографијата и секогаш работел сосем сам. Еден ден, кога ја привршувал неговата теорија за потеклото на ништото, еден хиперкомплексен број му влетал во работната соба како птичка која нема поим од Евклид, рекол: „Личка ти мајчина!“, и исчезнал. Од тој ден, студентот се посветил на политиката.

ДВА И ПОЛ-САБАЈЛЕЧКА СЕЌАВАЛКА

Месечината зуи како рој пчели скриени во окото на лутиот дедо, кој бегалќи од маглата, ја среќава својата младост облечена како уличен пес што знае да чита и да пишува наопаку и никако поинаку.

Ти беше скриена зад дрвцето во дневната соба и ми праќаше димни сигнали преку индијанските плетенки кои ти извираа од ушите. Твоите раце беа гранки на кои растеа белите цреши од моето детство, а очите ти беа моите први сеќавања за играта. Беше прекрасна и неутешна како здив од пареа во првото зимско утро на нашата љубов, кога ми кажа дека ако не постоевме ние, немаше да постои ниту Ништото.

АШ

Еден кутар музичар имаше огромен проблем: на 5 минути пред концерт тој не можеше да си го најде невидливиот инструмент. Бараше под невидливо дрво и под невидлив камен, но попусто... Несреќата за да биде уште поголема, и ансамблот му беше невидлив, па дури и концертната сала во која требаше да настапат. Дури и публиката и влезниците. Музичарот падна очаен во невидлив кревет. Лежеше болен неколку недели и едно утро, тивко како будење на невидливо кокиче во невидлива пролет, тој го напушти овој невидлив свет. Веста за неговата смрт ја пренесоа сите светски весници, отпечатена со невидлива боја.

ЕДНА ЗА БАБА МИ

Лустерите прават сенки од кои се плашат старите. Еднаш една таква пребегната сенка залута во мојот двор. Ја наранив и ја легнав во куќичката на кучето и таа порасна голема колку млечна планина. Ја запознав со баба ми која не се сомневаше во ништо (освен во временската прогноза и точноста на ТВ програмата), и ја послужи новата гостинка со слатко и компот. Набргу, сенката (која беше видно вознемирена) се закачи за лустерот, почна да пее некакви тибетантски клетви и се престори во голема црвена мравка. Баба ми ја згази уште пред да го допие кафето и отиде да меси пита со спанаќ.

Мирно дебармаалско детство.

ПЕТМИЛИГРАМСКА

(на Иван Шојов)

На неколку дена пред избори, јас едвај дишам. „Астма”, ѝ велам на докторката, „мора да е астма...”. „Анксиозност”, вели таа. „Од анксиозност не се рика како магаре заглавено во кумбе на дрва”, ѝ намигнувам. „Сеедно”, шепнува и почнува да пишува некаков рецепт. „Пијте ги по потреба. Може да земете 3 до 4 таблети на ден, но гледајте да не ги пиете ако немате паничен напад.” „Имам хроничен бронхитис, зошто ми препишавте дијазепам?”, прашувам смирено. „Следен!”, вика докторката, а јас излегувам и на вратата од ординацијата се судрувам со адвокатот на Ефраим Кишон.

(Види Ефраим Кишон: „Само без скршнување”)

ОПАСНИ ЛЉУБОВИ

Опасни љубови чекаат по сокаците. Скриени во сенките на зградите-озборувачи, тие се гушкаат со своите минати и идни мечти. Понекогаш ги следат кучиња, понекогаш им прелетуваат чавки. Опасните љубови се како сенки од облаци на 10.000 метри височина: смрзнати и стопени од лутото сонце, радосни како Икар неколку мигови пред смртта. Еднаш, една опасна љубов ми се јави на телефон доцна во ноќта и ми зборуваше до крајот на нашите животи. Оттогаш чекам скриен во сокаците, во сенките на зградите-озборувачи; кучиња и чавки ги јадат моите минати и идни мечти, а јас се смеам како Икар неколку мигови пред смртта.

ВЕРНОСТ

Од увото на мачката излезе една сурла која ме испрска со сета вода што некогаш сум ја испил. Потоа сурлата дојде до вратата, ја отвори и ми нареди да заминам. Излегов. Се најдов во еден ходник осветлен од светулки-мумии, балсамирани од сопствената биолуминисценција. Погледнав нагоре и ја видов мојата прва девојка, гола, залепена на плафонот, осудена да капе по една капка љубов дневно до крајот на вечноста. Ми се насмевна и почна да ми раскажува за родителите. Ѓ се извинив и се престорив во кадифено куче кое живее во женска чанта и умира од радост секојпат кога раката посегнува по клучевите од дома.

АЈНЕ КЛАЈНЕ ВТОРНИЧКИ ЗАПИС

Надвор врне пороен дожд. Една кутра капка си го заборава чадорот, седна под олукот-водопад и почна да размислува за Ное. Чистачката седи и пуши цигари. Очите ѝ се невидливи и не им дозволуваат на мислите да излезат надвор на прошетка. Моите мокри чорапи ме гледаат прекорно и ми се закануваат со настинка. Директорот си седи во канцеларија и замислува дека е десната рака на Александар. Чуварот готви манџа, гледа турска серија и плаче заедно со напатените надсихронизатори. „Само ти пишувај си, имаш време за сè”, ми рече дедлајнот, се напи цела шака барбитурати, заспа и умре.

Нема среќни краеве во вторник.

МАЛА НОЌНА МУЗЗЗЗЗИКА

Баба ми вели дека никогаш не ја каснал ниту еден комарец („Јас не знам што е тоа комарец...“), но затоа, како и секој нормален демон, еден зуј мајстор ја следи уште од бебе. „Секогаш е само тој, Едниот. Ми зуче цела вечер, никако да го утепам...“ Тие имаат израснато заедно. Комарецот е експерт за 'рчењето на баба ми изминативе 84 години, а таа за неговиот зуеж. Од година в година, како им слабее слухот, тие сè повеќе се почитуваат, зашто мислат дека и обајцата ги стивнале своите мали ноќни концерти.

Неговиот внук и јас сме сосема друга приказна: никогаш нема да го убијам, но затоа си ги мачкам ушите со Аутан.

ОД ЕСЕНСКИОТ ДНЕВНИК

Кутијата во која живеел беше мрачна и морав да се обесам секогаш кога сакав да внесам малку светлина во неа. Сабајлињата обично ги поминував удавен во старата оловна када, а попладнињата ги хранев патките кои живеела во мочуриштето во мојата дневна соба. Секој ден си го пресекував грлото додека се бричев и со крвта која прскаше си играл миженка. Еднаш, одамна, сонцето влезе во мојата кутија, ме претепа, ме силуваше и јас затруднев. Керка ми еден ден ми призна дека ѝ било подобро кога живеела во мене, по што си го распори стомакот и се пресели во него. Денов е прекрасен. Ке одам на плоштад да гледам обезглавување девици.

СЕИРЏИСКИ ЗАПИС

Лисјата паѓаа како завеси на крајот од една мачна и бавна монодрама, во која главниот актер, не изустувајќи ни збор, си кинеше влакно по влакно од своето торзо сè додека не стана аеродинамичен како пливач-спринтер. Летото заврши. Кучињата полека почнуваа да дишат низ нос, учениците ги празнеа умствените фиоки за да направат простор за нови непотребни информации, а твојот бронзен тен почна да ја антиципира невидливата зима. Една мрзлива птица, која веќе одамна се беше откажала од зимолетните миграции и незаинтересирано ги следеше последните чекори на летото, тивко опцу и зевна со бавнотија која го содржеше сиот космички дремеж. Здраво, Есен.

ГРУПЕН ПОРТРЕТ

Бевме дваесетмина и не се познававме меѓу себе. Бевме неми и голи. Нè полеваа со сок од лимон и бензин, а ние само стоевме потпрени со главите на облаци во форма на гилотина. Надвор не престануваше да врне и сите кучиња решија да станат риби. Тишиништата нешто ни зборуваа, но ние немавме уши. Од прстите ни растеа кактуси кои довикуваа расипани часовници. Самовилите доаѓаа и си заминуваа откако ќе си ги протриеја градите од нашите зашиени носеви. Едно колибри си помисли дека сме цвет и нè изеде за појадок. Сега шетаме низ светот и сите гробови се исти, а за нас нема гробно место. Шетаме со години да ги пронајдеме за на крајот тие да нè пронајдат нас.

ОСТАНИ ДОЛУ

Тој имаше обичај сите прослави да ги помине медитирајќи под некоја маса, и кога сите ќе си заминеа излегуваше и ги допиваше сите недопиени пијалаци. Голтка по голтка, чаша по чаша. Веруваше дека така ќе го вкуси расположението на сите веселници посебно, зашто тој самиот не знаеше ниту да се радува, ниту да тагува. Кога го откри својот хендикеп, тој реши да направи еден мал експеримент: влезе во излогот на една продавница, ја облече облеката на пластичниот манекен и застана на неговото место. Никој не забележа дека пред нив стои живо суштество. Откако ги испи сите недопиени чаши, зеде еден нож, си ги пресече вените и од нив истече сета здодевност на светот.

ЗАПИС ОД 57-ка

Кучето на слепиот ја протна главата надвор од автобускиот прозорец и ги душкаше случувањата во градот за да му ги прераскаже на својот стопан пред легнување. Една млада металка (со два бас тапани на глава кои глумеа слушалки) го нишаше своето тело во ритамот на утрински дед метал, додека патниците очекуваа од ранецот да извади јаре и да го жртвува тука, пред нив. Автобусот е полн со пензионери кои решиле да се ослободат од сите свои приказни пред смртта да им ги украде и да му ги продаде на црно на Севишниот. Тротарите назаинтересирано ги следат движењата на возилата и си свиркаат импровизирани молерски песни.

Скопје не е град на духови. Скопје е град-дух.

ДеЦка ПРИКАЗНА ВО Е-МОЛ(ЕЦ)

На зелената драперија во дневната соба, веќе неколку генерации живее една фамилија молци. Дедо Волнокрк, баба Свилојада, нивниот син Џемперољуб, неговата сопруга Пуловера и нивните 20 деца. Зиме, тие спијат качени на врвот на драперијата, додека лете нè ослободуваат од вишокот облека која ние уредно им ја принесуваме во чинии, а тие благодарно ја јадат, уживајќи во секој залак. „Кај и да е, глобалното затоплување ќе завладее со светот. Вие веќе нема да имате потреба од облека, а ние ќе имаме зимница до крајот на вечноста“, се шегува дедо Волнокрк, и ние почнуваме да се замислуваме голи, седнати на полна трпеза, додека светот гори како вљубено тинејџерско срце.

АВТОБУСКИ РАСКАЗ БР. 1

Господинот Мизантроп – цуцето од соседството кое ни ги дупнуваше топките кога бевме деца, на надејно почина. Сите деца, сега веќе возрасни жени и мажи, држевме почесна стража крај неговиот гроб, сè додека неговиот костур не почна да пулсира во еден луд западноафрикански ритам. Шивачката која му го соши посмртниот смокинг на г. Мизантроп, кога го слушна ритамот, излезе на улица, се соблече гола и ги исповрза сите раткапни во градот со бел свилен конец. Чуварот крај старата рампа, кој го гледаше овој лирски перформанс на шивачката, стопен од милост, реши да ѝ предложи брак. Таа прифати, им се роди цуце, и во маалото од нашето детство повторно се воспостави баланс.

ШТОИДАЕ-епитаф

Си бил некој писател кој пишувал за што и да е. Си седел така на едно пластично столче и по цел ден пишувал штоидаевштини. Никогаш не бил во право, немал ниту еден став за ништо што се случувало околу него, и на секои 2 часа излегувал на тераса и викал: ШТО И ДА Е! ШТО И ДА Е! ШТО И ДА Е! Напишал полно книги во кои никогаш ништо не се случувало, зашто сè оставал на добрата волја на ликовите кои биле негови книжевни клонови. Еден што-и-да-е бил пекар, друг бил адвокат, трет макро и така натаму, и сите само седеле на своите страници, се досадувале и на секои два часа излегувале од кориците и викале: ШТО И ДА Е! Еден ден писателот умрел, и решил да напише уште една книга.

МАЛА ПРИКАЗНА ЗА МОНОГАМНОСТА

Една вечер, Џакомо Казанова сонувал дека е семеен човек: имал сопруга, три деца, мала фарма за ноеви и прилично стабилен и здодевен живот. Секој ден се гледал со истите соседи, се слушал со истите роднини и пријатели, појадувал, ручал и вечерал во исто време и навивал за неуспешен фудбалски тим од втората лига. Сонувал како чека бескраен ред во болница, бескраен ред во продавница, бескраен ред на шалтер, бескраен ред за умирачка. Како тивка машина. Како сиот нормален свет. Џакомо се разбудил со вресок, препотен и со ужасна главоболка, и додека се обидува во темнината да разгатне каде се наоѓа, одеднаш чул два сонливи гласа од обете страни на креветот: „Дали е сè во ред, драги?“

ПРИКАЗНА ВО ЗАМИНУВАЊЕ

Комшијата реши да умре. Извлече едно подебело јаже од под креветот кој го делеше со духот на сопругата, си ги изми забите и се качи на таванот каде што си имаше подготвено сè за свечениот чин на збогување со себеси. Но, сепак, не сакаше да замине неиспратен. Тој немаше пријатели, и освен неговата сопруга која почина пред неполна година, немаше ниту еден близок. Затоа, нарача да му отпечатат фигури во природна големина од него и сопругата од фотографиите од нивните патувања пред години, кога беа среќно осамени, и сега целиот таван беше преполнет со неговите спомени кои му мавтаа и се насмевнуваа од сите страни. „Колку убав ден”, си помисли и столчето под неговите нозе истрча како весело кутре кое за првпат видело снег.

ЕДЕН ДЕН ВО АВГУСТ

Телото ја шеташе својата глава под левата мишка, и ѝ даваше да грицка сончоглед. Главата беше задоволна, телото пукаше од здравје. Мали деца, дами во години, мажи кои трчаат по улици, верверички и кучиња – главата никого не оставаше рамнодушен. Сите ја галеа, ѝ зборуваа, си играа со неа, ѝ даваа залачиња од своите сендвичи, ѝ правеа фризури, ѝ раскажуваа приказни... Главата само молчеше и се смешкаше и одвреме-навреме ќе почкрипеше со забите. „Како се вика главата?“, конечно праша едно девојче кое јадеше шеќерна волна. Телото само слегна со рамениците, ја спушти главата на земја, зеде залет и ја шутна колку што можеше посилно. Сите воодушевено ракоплескаа, а телото се поклони, прати обезглавен бакнеж, се сврти и замина.

ЗАБОРАВЕНА ЗИМСКА ПРИКАЗНА

Еден загаден зимски ден, додека сонцето си ја ставаше медицинската маска за да не му се затрујат зраците кои ги пушташе кон Скопје, Дејвид Брн реши да се ожени. Но, не знаеше со што. И така, го отвори плакарот и во него најде: заспана куќичка за кукли (со една кукла на која одамна ѝ беше паднала раката), 3 мравки, половина скакулец, неколку плочи од педесеттите и брдо шарена облека која му припаѓала на некој унгарски гроф. Дејвид, разочаран зашто не си најде невеста, излезе на прошетка низ центарот на градот, но градот беше празен. Загаден, но празен. Се слушаше само песната на маглата на која танцуваа булеварите со бандерите и дури ни птиците немаа што да кажат. Разочаран, Дејвид Брн си појде дома и ја напиша Psycho Killer.

МАЛ БОЛНИЧКИ ЗАПИС

Додека на баба ми ѝ го отстрануваа очното перде за да може да биде во тек со сè што се случува на нашата улица, една жена скрши шише со албански коњак и цела болница замириса на мало село во северна Франција, познато по тоа што за време на прохибицијата во Америка, сите жители, од деца до метузалеми, криумчареле армањак за потребите на њујоршките ноќни клубови. Откако ги собра срчите од плочките, таа седна, ги затвори очите, и со преубав глас почна да пее една стара гусарска љубовна песна на француски. Сите занемевме од леснотијата и од страста со која таа пустечка жена ја пееше песната за еден стар пијаница кој се вљубил во својата болничарка, додека коњакот испаруваше, а бактериите од болничките плочки тонеа во севдах.

ЗАВИТКАЈ УШТЕ ЕДЕН, СЕМ

Денот беше совршено облачен и галебите кружеа на неколку метри од нашите глави. Брановите околу нас раскажуваа приказни за несреќните љубови од Токио до Буенос Аирес. Седевме во дворот од нашата изнајмена куќа и дувавме џоинт по џоинт. Еден јаворов лист, понесен од збунетиот ветер удри право во челото на Сем, и тој изрипа, вресна и побегна внатре во куќата, каде што се скри под хекланиот чаршаф кој стареше на големата трпезариска маса. Ти беше облечена во бел ленен фустан и на косата имаше венче од кактусови цветови поради кои есента сè уште не се осмелуваше да се всели во нашите глави. „Треба да намалите малку со тревкиве. Сепак сте во расказ“, ми намигна и си ги прекрсти нозете на начинот на кој месечината ги повикува ѕвездите на вечера.

МАЛА ИЗБОРНА ПРИКАЗНА

Едно утро, граѓанинот К. решил да гласа. Го облекол својот најдобар костум, ги изгланцал своите распаднати чевли, испил една ракија и тргнал да ја исполни својата света должност. Но, на само неколку чекори од станот во кој живеел, одеднаш добил срцев удар и се струполол на студените плочки. Комшиите кои го виделе како лежи – го одминале, зашто морале да гласаат во одредено време. Останатите, кои решиле да не го дадат својот глас за ниедна опција, смело сиркале низ своите шпионки и не преземале ништо. Граѓанинот К., веќе паднат во длабока кома, сонил еден сон во кој тој дошол до изборното место, а комисијата составена од ангели му свирела фанфари, додека тој гордо го заокружувал својот избор. Набргу потоа умрел, а еден комшиски пес почнал да ја завива химната.

НАСТИНАТА ПРИКАЗНА

Стотина птички ми ја запоседнаа терасата и ги изедоа сите трошки топлина кои ми преостанаа од летото. Тие џивкаа, се караа, се клукаа и кубеа, урлаа за политика и спорт, се озборуваа, кршеа сè околу себе, се сексаа како зајаци под масата на терасата, слушаа нелегална новокомпонирана музика и ми ги убија сите комшии. Моето маало стана масовна гробница на џивџиевските арамии, и веќе ни мува не смееше да прозуи, а да не плати данок за тоа. За чудо, мене ме оставаа на раат, а за возврат бараа да им печам леб: трошка по трошка. Еден ден, едноставно исчезнаа. Исчезнаа како сомнителен облак во денот кога треба да имаш состанок со девојка за првпат во животот, и веќе никогаш не се вратија. Конечно слободен, излегов на тераса, запалив цигара и седнав да напишам уште една глупава приказна.

РАДИШАНИ – ЦЕНТАР

Еден тип носеше темни очила за сонце и незаинтересирано гледаше во една убава девојка со невидлива маичка. До неа седеше еден лик со тркалезна фаца кој се смееше на сè што ќе кажеше таа. Лошо нашминканото девојче кое се качи последно, личеше на Дракул(к)а од боливудска комедија. „Загарите на комшијата завиваат цела вечер!“, „Дедо ми живееше 110 години, пушеше качак замотан во лисја од лоза и на крај го згази кола.“

Доцнам веќе 13 минути, левото стапало ми е за неколку милиметри подолго од десното и поради тоа ме стегаат патиките. „Сите ми титкаат на службениот, зашто ми е бесплатен. Дури и докторот...“ Скопје е необично празно денес. „Make your dreams happy“ – читам натпис на градите на една постара жена, додека шоферот се присетува на денот на својата свадба.

„Еве ми ја станицата, се гледаме!“

УЖАСНА ПРИКАЗНА ЗА НАЈУБАВИТЕ ОЧИ НА СВЕТОТ

Таа ги имаше најубавите очи на светот. Во нив се гледаше сета човечка историја, сите неверности, сите смртни пресуди, сите казни за погрешно паркирање, сите правилно и неправилно срочени реченици. Кога и да погледнев во тие волшебни дизајнирани гледалки, ме обземаше чувство на апсолутен мир среде ужасен терор. Таа ги имаше најубавите очи на светот; очи кои никогаш не кажале нешто значајно, никогаш вистински не блеснале, и кога ќе размислам подобро, беа прилично досадни и тапи. Нејзиниот поглед се сопнуваше на секој чекор, паѓаше беспомошно на најтрапавите можни начини (личеше на жирафа со клемпави уши и врат инфициран од проев), и трепкаше како расипан црно-бел телевизор за време на најглупавиот фудбалски натпревар кој згора на сè немаше антена. Таа ги имаше најубавите очи на светот, а јас бев слепо вљубен во неа.

НЕДЕЛНА ДОБРОСОСЕДСКА ПРИКАЗНА

Моите соседи се толку тивки, што ни самите не знаат дали се живи. Тивко зборуваат, тивко се расправаат, ручаат во тишина и сонуваат риби во аквариум. Еднаш направија голема домашна забава, и сите гости се забавуваа со слушалки на ушите. Облак од непријатна тишина живее над нивната куќа и го сокрива зборливото сонце.

Во мојата куќа сè е бучно: жестоки расправи, трчање по крцкавите скали, кучешки лаеж пуштен на 10-ка, гласна музика и врескачки кошмари. Не можам да се сетам на ниту еден мирен и спокоен ден, но веднаш можам да опишам десетици прекрасни и прегласни спомени.

За ништо на светов не би се менувал со нив, но знам дека во задгробниот живот ќе си ги смениме улогите: ние ќе си правиме блажена скара во катакомбите на Пеколот, додека тие на сет глас ќе му се жалат на Севишниот дека рајските облаци им се премеки за спиење.

ПЕШАКОТ

Тој никогаш не возвраќаше на предизвиците, можеби зашто беше облечен во пердуви од звуци и му беше непријатно таков да излезе на улица. Затоа, стоеше прикован на прозорецот од неговата гарсоњера и ги броеше чекорите на пешаците:

Девојката во цветен фустан – 12.789 чекори;

Дедото во бел ленен костум – 5.321 чекор;

Судијката со крзнена шапка – 18.900 чекори.

Сите податоци за пешаците уредно си ги запишуваше во еден огромен кожен бележник, кој му служеше и како кревет. „Еден ден“, си помисли, „и јас ќе излезам на улицата и ќе ги изодам сите преостанати чекори на човештвото...“.

Задлабочен во иднината, тој не забележа дека во собата му влегоа сите пешаци на светот, кои почнаа да се смеат на неговата пердувотвучна облека. Засрамен, за првпат го отвори прозорецот и скокна угоре, право на небесниот тротоар, кој го штитна за образ и му посака добредојде.

ТАА

Таа носеше црвени гаќички, и мали бенки светлина исползуваа зад нејзините весели гради. Таа се викаше. Таа молчеше. Знаеше ненаметливо да се престори во снежен облак и мирно да умре во нечиј туѓ сон. Таа се викаше. Умееше да брише прашина од загубените спомени и да готви пита од идни љубови. Еден ден седеше на мал триножец на една мала тераса и целиот свет се престори во пупка што ја уништил првиот мраз. Таа испушташе звуци кои само одбраните микроорганизми можеа да ги протолкуваат и да ги запишат во тефтерите на влезовите од црните дупки. Таа се викаше, но сепак немаше име. Само едно влакно од нејзината коса беше доволно да предизвика цела низа поплави и земјотреси во кинеските рудници. Таа сакаше руини. Невидливости. Неизречливости. Еднаш ја видов во првата голтка кафе и се престорив во капка крв која капе од издупчената ткаенина на вселената.

ПЕТУНИИТЕ НА БАБА МИ

Чучилига, големата германска дога на комшијата Леополд, беше навистина необична песака. Секое утро, точно во 7:30, таа се престоруваше во Луцифер, пречекуваше грешни души во пеколот, ставаше зачини во казаните со врело масло, му наредуваше на некој мирен човек да изврши масакр, и завршуваше со работа во 12:30 – кога беше време за ручек. Откако ќе се најадеше, се облекуваше во розов фустан, и делеше црвени рози низ маало. Во доцните пладниња менуваше професии на секои 5 минути: ортопед, лингвист, пантомимичар, дресер на колибри, дрво на животот, семе на смртта, здивот на Аборицините во дигиридуто, ушна морска школка и што уште не, во вечерите за да стане мачка која се пентари по покривите и сирка во спалните на разнежнетите комшии... Чучулига ја сакаа сите, освен баба ми која ја замрази кога ѝ ги ископа свежо насадените петунии, но тоа е една сосем друга приказна.

ПОСТЕЛНИНА

Имав една постелнина со мали мртовечки глави од која се плашев како дете. Секогаш кога се покривав со неа, сонував како околу мене играат скелети на луѓе изедени од мечки, на кои им недостасуваше десната рака. Секогаш десната, зашто јас бев левиот, живороден близнак. Моите родители никогаш не го спомнуваа другиот, и за него дознав дента кога баба ми се опи од темновиолетовото вино на дедо ми (за среќа, некој влезе во собата токму во моментот кога почна да ми ја опишува првата брачна ноќ со нејзиниот прв сопруг). Мртвородениот близнак не се викал никако, јас го викам Римидалв. Бил депресивен уште од третиот месец во стомакот и на крајот се обесил од папочната врвца. Мајка ми со едната рака ме лулала, а со другата истурала песок врз гробот на Римидалв... Имав и една постелнина со мали насмеани глави која ја сакав како дете, но тоа е една многу ужасна и наивна приказна.

МАЛА ДЕБАРМААЛСКА ПРИКАЗНА

Утрово шетав низ разурнатото маало од моето детство, и се видов распнат на олукот од кој течеше река секогаш кога со другарчињата повикувавме дожд. Полжав ползеше кон моето уво, оставајќи ми лигава трага на челото, и ми шепна дека веќе никогаш нема да можам да љубам. Потоа ме бакна и скокна под чизмата на прадедо ми. Комшиите положија свежо цвеќе под моите нозе, се посипаа со бензин и се запалија пеејќи некаква молитва. Солзите ми се престорија во жаби кои немаат никаков концепт за историја, додека стомакот ми пулсираше како ушно тапанче нападнато од штурци. Беше лето. Август. Беше зима. Јануари. Смрзнував и се топев, расцутував и се сушев. Мојата симпатија од детството си го исече јазикот и со него ми го лизна коленото. „Беше многу досадно дете“, рече баба ми, ми го отвори стомакот и влезе во мене за да ми зготви вкусен ручек.

Нема ништо потажно од забораените сеќавања.

СУСПЕНСИНА

Кога го слушна своното на вратата, таа ја миеше минатовечерната совест под тушот. Се завитка во крпа и излезе од бањата. Пред влезната врата беше оставен голем кожен куфер на кој пишуваше: „За Алфреда. Кршлив мекгафин. Внимателно отворете“. Алфреда го внесе куферот и долго го гледаше седејќи на белиот килим, на кој спиеше црвената флека од минатата ноќ. Го отвори куферот и од него излезе зеленикава магла што ја грабна и ја повлече внатре. Сега Алфреда беше врзана за болнички кревет во една огромна соба, а околу неа имаше десетици новинари облечени во црни костуми кои ги запишуваа нејзините мисли. Одеднаш во собата влезе еден ќелав човек облечен во бело. Сите присутни замолчеа и легнаа на подот. Алфреда се насмевна и го праша ќелавиот: „Ме најде?“, и ги затвори очите, додека ќелавиот ја брцна раката во џебот од белиот докторски мантил и од него извади една заборавена грижа на совест.

НА ОТВОРАЊЕТО НА НОВИОТ ЛУНА ПАРК

Едно саботно утро кое мирисало на свежо расцветан стиропор, детето Хендл истрчало кај детето Вивалди за да го покани на отворањето на новиот Луна парк во Скопје. Кога пристигнале, си купиле по 3 топки сладолед во дорски корнет и целодневна влезница, за да ги доживеат сите атракции што ги нуди паркот. За почеток, решиле да се качат на панорамата на која гордо стоела Свездата од Кутлеш, од која ечеле детски рококо хитчиња. Следен бил тобоганот: брзо вовче кое ги возело децата низ историјата на Македонија. Зацрвенети од радост и пожелтени од кривулестите шини на тобоганот, децата здувнале кон стрелиштето. Вработените на стрелиштето биле облечени како фалангисти и ги учеле децата да фрлаат копје како вистински антички професионалци. „Колку ќе му биде криво на Бах што не го викнавме, ќе си ја изеде периката од мака!“, му рекол Хендл на Вивалди и такви насмеани влегле во семакедонскиот тунел на стравот и ужасот.

(НЕ)ЗАВРШЕНА ЛЪУБОВНА ПРИКАЗНА

Нејзините раце нервозно го одбегнуваа неговиот поглед, додека косата ѝ влегуваше во очите како гласна мисла на улица. Келнерот донесе две кафења и ги спушти на масата на која се препелкаа нивните срамови. „Не гледај ме“, му рече, и тој го крена погледот кон дрвото над нивните глави. „Јас ќе ти зборувам, а ти размислувај за птиците кои живееле на тие гранки“, му рече и од чантата ги извади клучевите од дома. Келнерот дојде и замолкна, не прозборувајќи за Микеланџело. Воздухот околу нив сјаеше како утро по долга непроспиена ноќ. „Го знаеш приврзоков? Не е вистински, измислен е. Еднаш глумеше во некој расказ... Сакаш да одиме некаде далеку?“, го праша и времето запре: автомобилите забораваја колку многу брзаат, пешаците забораваја дека никого не чекаат. Таа се насмевна, и звуците тивко, да не си попречат едни на други, почнаа да создаваат пријатна тишина околу нив.

(Внимателно свртиете ја страницата, да не ѝ вознемириме.)

LE LOCATAIRE

Тој се всели кај нас дента кога му ја плативме првата кирија. Си седна на едно столче во дневната соба, и одвреме-навреме ќе потпрашаше нешто, но обично само седеше и молчеше, и на зајдисонце мистериозно исчезнуваше. По некое време престана и да зборува, и ние го загубивме интересот за неговото присуство. Понекогаш ќе проструеше некоја негова мисла која решила да го напушти, и ние ја чувствувавме како безопасен провев. Тој беше висок, со голо теме, со големи уши и уште поголеми очила, кои беа органски споени со неговата глава. Еден ден тој се мумифицираше, престана да исчезнува и ние почнавме да го користиме како стол. Кога решивме да се отселиме од станот и да се вселиме на едно друго место, тој метаморфозираше од мумија во газда, ни кажа колку треба да му доплатиме за нанесените штети (+ паушал вода), и на заминување се сретнавме со новите кирации. Газдата блескаше од среќа, а ние тивко исчезнавме во мрачните влезови на иднината.

ЕЛИ,

Одев по улица и се чувствував како песна заробена во лимбото помеѓу умот и јазикот. Шутирав камчиња и ниту една мисла не ми притрча за утешително да ме тапне по грбот. „Ништо нема да биде во ред“, ми намигна една птичка која испушти неколку преработени трошки геврек врз мојата светла кошула и одлета на југ, во некое казино, каде што неколку часа подоцна на коцка ги загуби сите свои пердуви. Се разминував со луѓе кои истрчале од дома заборавајќи ја својата сенка заклучена во плакар, со кучиња кои цивкаа тажни мелодии, со приказни кои седеа на тротоари и чекаа некој да се сети на нив, со последните зраци од сонцето што се просеваше на сет глас и иташе кон својот ненаместен кревет во кој сè уште спиеше ноќта... Шетајќи така отсутно, одеднаш налетав на тебе: воздушеста како колач со вишни, лижеше сладолед од ванила и јаболко и мислеше на мене. „Сакаш еден лиз?“, ме праша, и ноќта падна како зрел костен врз главата на едно цуце кое мислеше дека е Њутн.

ГЕНЕЗИНА

Таа почна да се дружи со Бог. Долго разговараа, долго молчеа, заедно се будеа, заедно ручаа и си легнуваа, па дури и заедно се капеа: Тој ѝ го миеше грбот, таа му ги вадеше црнките од носот. Еден ден таа посака семејство и Бог се исплаши и побегна. Првиот ден без Него, таа почна да ужива во денот и ноќта, да ја запознава својата будност и своите сништа. Вториот ден таа долго гледаше во небото пловејќи како лист во морето без ајкули. Третиот ден, стапна на земја: тревата беше нежна, песокот тврдоглав, а дрвјата се извишуваа сè до следното утро, кога нивните гранки ги достигнаа височините на месечината, сонцето и ѕвездите. Петтиот ден птиците почнаа да прават гнезда на нив и да учат како да го победат стравот од височина. Шеститот ден, додека малите љубопитни животинки се насладуваа со плодовите кои растеа на дрвјата, дојде човекот со своите пили. Седмиот ден немаше одмор за неа: сè требаше да се повтори одново и така до крајот на времето.

'ROUND AFTERNOON

Дента кога Чет Бејкер умре, јас играв џамлии на кар со другарите пред зграда и опасно губев. Ги загубив смарагдката која ми се факкаше и една тробожка која ми беше драга како слатко шугаво кутре, и таков обезџамлиен, решив да си појдам дома. За ручек имавме едно одвратно јадење – боранија со месо, и морав да смислам некое феноменално оправдување дека не сум гладен. „Чет Бејкер ја обожава оваа манџа“, рече мајка ми и ми сипа две огромни лажици. „Кој е тој Чет?“, прашав намуртено додека пликовите од џамлии на десната рака плачеа како канаринци кои пробуваш да ги научиш да кажат пцовка. Одеднаш се слушна свонче на вратата и татко ми појде да отвори. „О, Чет, какво изненадување! Влези, влези...“ Чет влезе, седна на кујнската маса, ја стави трубата крај левата нога, мајка ми му сипа полна чинија со манџа која тој ја изеде во тишина, се напи една чаша вода, се насмевна, излезе на терасата и скокна. Од тој ден, мајка ми веќе никогаш не направи боранија.

ПИЕТА

Таа ја брцна раката во левиот џеб од нејзиниот мантил, и таму напипа нешто меко: мал кадифен приврзок за клучеви во форма на магаре. Се сепна и заплака. Како можеше да не ја стави амајлијата во џебот на мртвата Таа? Зеде длабок здив. Проба да се смири, но притисокот во нејзините слепочници растеше како бебе кое го гледате на секои 6 месеци. Вресна. Се сврте кон свештеникот и му кажа: „Прекинете! Прекинете го закопот, ве молам! Запрете веднаш!“, и падна на коленици, додека во десната рака го стискаше малиот приврзок. Дланката ѝ беше сосем крвава, а очите ѝ беа музеј на тагата. Големата Мајка клекна до неа и почна нешто да ѝ шепоти. Таткото сакаше да го направи истото, но наместо тоа – се онесвести. „Забораивте нешто госпоѓо?“, праша дебелиот свештеник со цинично-сина боја на гласот, си ја соблече мантијата и застапа гол, по гаѓи, пред очите на зачудените натажени, додека еден гладен уличен пес полека ја јадеше мелената пченица која спокојно лежеше врз соседниот гроб.

MINOR SWING

Кога првпат го сретнав Џанго Р., бев маскиран како уличен пес кој тукушто изел отруена кременадла. Џанго дојде до мене и восхитено ми честиташе за реализмот кој блескаше од мојот костум. Ми предложи да настапуваме заедно: тој со својот квинтет, јас со моите костуми на прегладнет коњ, магаре со поткастрени уши, запалена мачка, смачкан канаринец итн. Бевме вистинска сензација: Џанго трепереше како звезда во цутот на младоста, јас лежев маскиран и врз мене фрлаа рози, каранфили и намирисани градници. Грапели, секогаш намќорест зашто не беше во центарот на вниманието, една вечер, пијан од цин и љубомора, ги украде малото и домалото прсте од левата рака на Џанго и ги продаде во локалната сувенирница, а моите напатени костуми ги замени со костуми на совршено среќни животни, кои публиката веднаш ги замрази. Џанго, осакатен, стана вистински љубимец на публиката, а јас бев оставен да цивкам пред вратите на големите концертни сали, сè додека не ме собраа здраворазумните шинтери на моралот.

Сите кралеви од лозата на Луј имале сопствени колекции на бенки. Луј X, на пример, имал околу 10.000 бенки и сите ги чувал во посебни златни кутичиња. Луј VI, кога му здодеало колекционерството (поточно, кога снемало пари во државната каса), ја продал целата колекција од 5.603 бенки на некој богат германски трговец. Но никој, дури ни Роберт де Ниро, не можел да му припари на Луј XIV. Кралот Сонце, или како што го нарекувале трговците со бенки – Кралот Бенка, имал колекција од милиони бенки: африкански, кинески, јапонски, микронезиски; бенки од неандерталци, од кромањонци, од бели носорози и од сабјести тигри; дијамантски, смарагдни, бенки кои им припаѓале на врховните свештенички на Амазонките и ред други, но неговото најголемо богатство, коешто не сакал да го покаже никому, била една огромна пламена бенка, за која две недели пред неговата глава да се оттркала од париските булевари право во книгите по историја, наредил да се изгради една огромна златна палата. Таа бенка му припаѓала на сонцето.

ОД ПЕЕЊАТА НА ДЕБАРМААЛДОРОР

Од влакната на мојот покоен пес си исплетов џемпер и чорапи и понекогаш, понесен од меморијата која ја содржеа влакната, лаев по кучиња и завивав на полна месечина. По некое време, комшиите почнаа да ме викаат Линда и ми оставаа остатоци од нивните оброци пред врата кои ги јадев со задоволство и им ги враќав полни со кифлички, милиброд, кох и погача. Еден комшија, со кој не бевме во добри односи, ми фрли ќофтиња со отров за глувци и благодарение на брзата интервенција на комшијата ветеринар, едвај некако преживеав. Но, станав сомничав. Невидливата опашка секогаш ми беше крената, грбот наежен. Комшиите кои редовно ме галеа ги гледав како закана и почнав да им ‘ржам. Малку по малку, сите престанаа да ми оставаат јадење и еден ден ми викнаа шинтери кои ме совладаа и ме однесоа во ментална институција, на одделот за кинологија, ми дијагностицираа кучешка шизофренија и ме заврзаа во двор со лудачки поводник.

Сега секое утро ми е понеделник, секоја вечер – недела.

Седум во еден, еден во седум, ќе ве искасам сите, сите редум!

СИНЕСТЕЗИЈО, ПРОКЛЕТА БИЛА

Го извадив најлошото од себе, го ставив на маса и долго го гледав. Немаше светлина, немаше сенки. И тоа ме гледаше мене. Почнавме тивок разговор за добрината и надвор почна да врне силен дожд. Врнеше толку темелно и нервозно, што куќата се откорна и водата нè поведе со себе, кај неа дома. Дојде до нас, го зеде в раце најлошото од мене, го проголта, почна да се дави и падна. Застанав врз водата и пробав да ја реанимирам; ѝ го пумпав срцето, ѝ давав вештачко дишење, но попусто. Таа умре, а најзините очи, кои сè уште беа живи, ме замолија да ги извадам од нејзината глава и да ги ставам во моите уши. Од тој ден почнав да ги гледам звуците околу мене, во сите нивни бои, форми и мириси. Ми ги раскажуваа нивните приказни, ми се исповедаа, плачеа и се смееја, се тркалаа во кал и се прочистуваа. „Извади го најдоброто од себе“, ми наредија и јас ги послушав. Го извадив најдоброто од себе, го проголтав и умрев.

Никогаш не верувај им на звуците што ги гледаш и на формите што ги слушаш.

Никогаш не верувај.

Умри и остави.

Заборави.

ПЕТОЧНА БАЛАДА (КОЈА БЛАДА НА КЛАДА)

Вчера бев посебно неинспириран: си направив чадор, црна мачка и глумче на навивање. Тие се препелкаа до моите нозе и набргу умреа. Сонцето светеше како запалена цигара која го губи својот здив. Будилникот доползе до мене, ме праша колку е часот и се престори во акробат-виолинист кој балансираше на едно огромно гудало, додека една девојка танцуваше по жицата како прст кој прележал мали сипаници. „Кога ќе се родам, сакам да ми направиш палента“, ми кажа еден сперматозоид и тргна на пат околу светот. На вратата од мојата соба имаше катанец и само мојата сенка знаеше каде е клучот. Чадорот, црната мачка и глумчето на навивање се фосилизираа и станаа нафта која ја сипав во мојот автомобил, кој иако беше стар, сè уште имаше нозе на спринтер. „Денес си посебно неинспириран“, рече баба ми и се качи на покривот од нашата куќа за да го нахрани пиленото кое секое утро пее песна за сите несреќи во светот.

Понекогаш наравоученијата нè одбегнуваат во широк лак, а ние се шетаме по тесните маалски улички и одново и одново ги пребројуваме невидливите камчиња што сме заборавиле како да ги шутнеме.

КЛЕЦМЕРОВАТА СОНАТА

Мордервик Ханген беше есесовец и музичар-аматер, кој меѓу Евреите беше познат како Хер Клецмер. Прекарот го доби кога беше управник на концентрациониот логор Белжец, во Полска, а дејствието се одвиваше приближно вака: еден ден му стигна наредба да егзекутира неколку десетици Евреи, зашто требаше да се направи место за нова работна сила, и Мордервик построи околу 200 мажи и по случаен избор издвои околу педесетина. Потоа нареди да се обесат, но не со јаже туку со жици од виолина. Кога целатите си ја завршија својата работа, Мордервик се качуваше кај секој обесен, земаше гудало, го начулуваше увото и гудаше по жицата додека не извадеше чист тон. Откако ги тестираше сите виолински бесилки, Хер Клецмер нареди да се тргнат лошите ноти, си донесе публика од стотина Евреи, им нареди да постават една долга дрвена клупа по должината на наштиманите лешови и тој почна да трча натаму-наваму со гудалото и да свири некаква глупава наци мелодиичка. „Das ist meine Sonate! Das ist meine Sonate!“, врескаше и трчаше додека Содома и Гомора ракоплескаа од одушевеност, како првачиња по својата прва циркуска претстава.

НА ТЕРАПИЈА

(неинспирирано од истоимената серија)

Многу би сакал да одам на психијатар. На една долга терапија. Да се испружам на каучот и моите коски со крцкаво гласче да му ги раскажат своите сништа на човекот со нотес. Јас ќе си молчам и ќе си мислам на младоста, или на староста. Седно. Над мене ќе се лула голем кристален лустер, околу мене ламбите ќе ми намигнуваат како да сум им симпатија, белиот тепих ќе ми пее севдалинка на увце, а јас ќе лебдам додека добриот доктор кима со својата учена глава. Дали некаде во ординацијата има скриена камера?, ќе се запрашам и ќе потонам во хипноза: „Дали имавте сексуален однос со канаринецот на вашата мајка?“, грубо ќе ме праша душолечникот, а јас само ќе трепнам двапати за „не“; „Дали вие и вашите другарчиња кога имавте седум години бевте сведоци на убиството на вашето другарче Кире од страна на неговиот татко?“, јас ќе трепнам еднаш за „да“ и ординацијата ќе се престори во огромен луна парк во кој ќе го поминам остатокот од животот. „Можете да ги отворите очите, завршивме“, ќе рече следбеникот на Сигмунд Јунг, а мојата пепел ќе лета носена од тивкиот ветрец кој ќе ме бакне в чело за добра ноќ.

МАСАКР

Сред еден многу здодевен симпозиум за хипноза во Тексас, ги затворив очите на неколку секунди и кога ги отворив бев во мртвечки сандак, а околу мене играа прекрасни голи девојки со коси долги стотици метри. Пробав да станам за да танцувам со нив (пред неколку години Мадам Окултина ми соопшти дека во некој од минатите животи сум бил балерина), но не можев да мрднам ниту со лузната на малиот прст. Одеднаш, девојките престанаа со нивниот волшебен танц и една по една приоѓаа до мојот сандак и нежно ме бакнуваа по носот. Кога и последната девојка ме бакна, светлото од блескаво бело стана борделски црвено и сфатив дека сум стара мртва курва која плива во мочурлив формалдехид. Еден човек во докторски мантил ми пријде, ми ги затвори очите, и кога повторно ги отворив, се најдов сред една многу здодевна сала за конференции и сите учесници околу мене беа обезглавени, со распорени стомаци од кои излегуваше свиленакст бел чад. Полека станав, ја оставив моторната пила на столот на кој седев, ја отворив вратата од салата и се престорив во весел цивџан кој полета кон небото, оставајќи го зад себе чудовишниот син свет.

ДЕДЛАЈНА

„Ќе полудам“, ѝ реков на баба ми. „Проклетиве дедлајни...“. „Почекај малку“, ми рече и појде во визбата каде што почна да претура по фиоки, шкафови, сефови и скриени ходници, сето тоа уредно сместено на простор помал од метар на метар. Се врати по половина час со некаква тегла. „Земи, не ми треба мене, изеди ја цела, но полека. Ај, одам да правам ручек.“ Ја отворив теглата и внатре имаше слатко од време. Црпнав со лажичката и пробав: времето беше благо, со вкус кој потсетуваше на кајсија, но ништо необично не ми се случи. Црпнав уште еднаш и уште еднаш и уште еднаш, и одеднаш чув цагор кој доаѓаше однадвор. Излегов на тераса и видов илјадници крајни рокови-стегајци како протестираат против мене, со пароли на кои пишувавше: „ДОЛУ ВЛАДА“ (алудирајќи на мене); „САКАМЕ ПАНИКА“; „ДА СЕ ВРАТИ 5 ДО 12“ итн. Беа гневни. Ја затворив терасата, влегов во кујната, ја бакнав баба ми в чело и насмеан од уво до уво излегов од станот, кога пред вратата ме зграпчи еден огромен батка со маица на која пишувавше СЛОБОДНО ВРЕМЕ, и ме скрши од ќотек. „Ти реков, полека“, ми довикна баба ми, а батката само ми намигна и ми плесна една другарска заушка.

ЗА КИРЧО

Еден ден Супермен, додека правеше пируети низ градот и сиркаше средовечни дебелонашминкани чипкасти дами низ нивните висококатни прозорци, одеднаш колабираше и умре. Се заби во поткровјето на највисоката зграда во градот кај што се шушкаше дека се наоѓа тајното засолниште на суперхеројот Пабло. Аутопсијата покажа дека се овердозирал од вијагра комбинирана со кокаин (кога сакал да лета високо), и со хероин (кога сакал да крстосува низ градското подземје). Подоцна во мртвечницата, неговиот сè уште предозиран фалус ги осветлуваше ужалените лица на Бетмен, Мачорот Феликс, Попај (веќе во години, со бастуни), неколку сомнителни влакнести госпоѓи, стотина опскурни ликови кои побегнаа од сетовите на Б-ноарите во своите раскошни костуми за луксузен разврат само за да се збогуваат со својот црвеногаќест пријател, една банда од порно прасиња кои плачеа низ своите пенисчиња и Агата Кристи, со цигара в рака, веќе одамна мртва и незаинтересирана за Поаровите салонски мустачиња. Оdedнаш во мртвечницата влезе Кирчо Арсовски со огромно дилдо, си стави рокабили перика на неговата сјајна глава, го извади блокот за скицирање и почна да црта.

ЗОКИ И ЛИДИЈА

Откако пораснаа и си заминаа од книгата на Оливера Николова, Зоки Поки и Лидија појдоа на пат околу светот во воз, се венчаа во Јапонија, си купија имот на 50 километри од Токио и станаа дресери на змии. Нивната куќа секојдневно беше преплавена со магионичари, голтачи на пламен, акробати, дресери на фоки и останати циркуски професионалци. Љубовта и бизнисот им цветаа. Секој први во месецот ѝ праќаа по една змија на Оливера која беше дресирана да извршува одредена домашна задача: една змија бришеше прашина, друга косеше трева, трета сликаше семеен портрет итн. Но, еден ден, змиите престанаа да пристигаат на нејзината адреса. Таа, вознемирена, се качи на воз за да види што се случува со нив и разбра дека се поделиле: Зоки Поки беше директор на фирма за недвижности во Омск, Лидија имаше фарма за тарангули во Гана. Сè тргнало наопаку кога едно утро Зоки нашол клоновски нос на нивниот брачен кревет. По кратка расправија дозна дека Лидија веќе подолго време имала афера со еден клоун и Зоки се спакувал и ја напуштил, откако претходно поднел барање за развод. „Децата-свезди секогаш имаат проблеми кога ќе пораснат...“, си помисли Оливера Николова, се врати дома и ја напиша книгата „Лева комора“.

КАДЕ ОДАТ ОЧИТЕ НА ПИРАТИТЕ?

Окоето се истркала од мојата глава и влезе во дувлото на стаорецот што се наоѓаше под мојот кревет. Клекнав да го побарам кога одеднаш поткреветјето се престори во пештера-лабиринт чии сидови беа облепени со огласи од луѓе кои си ги бараа своите загубени очи. Целата војска на Цар Самоил беше таму, а и самиот цар беше дојден да го посети музејот на неговиот пораз. Појдов на шалтер и дадов детални спецификации за моето око, за нивниот фото-робот уметник да го нацрта што е можно попрецизно. Потоа ми дадоа некаков документ кој морав да го залепам на еден од сидовите на пештерата-лабиринт, и ме испратија со ветување дека ќе ми се јават веднаш што го најдат. Неколку недели подоцна, ми стигна телеграма во која пишуваше: „Почитуван господине Киклопов, за жал, мораме да ве информираме дека вашето око е пронајдено, здраво и живо, но тоа сега му служи како трето око на еден новопросветлен гуру во еден мал град во западен Бенгал, а според тамошните закони третото око не е лична туку духовна сопственост која не спаѓа во нашата јурисдикција. Се надеваме дека вашето преостаното око ќе ве служи долго и чесно. Поздрав!“

Тивко го опцув Сидарта, си ставив пиратски превез и отидов на ручек во една од вардарските галии.

НА ДЕНОТ НА СКОПСКИОТ МАРАТОН

Кога требаше да трчам на Скопскиот маратон, ништо не беше како што треба: двете нозе ми беа во гипс, носот скршен како крајче на жешко лепче, рацете искасани од свежи пролетни комарци, газот пикадосан од инјекции. Нормално, не можев да мрднам од место и организаторите одлучија да ми доделат двајца помошници од оние кои не се квалификувале. Останатите маратонци веќе истрчаа добри 3-4 километри, а моите помошници играа табланет со судиите. Им се развикав дека со ова темпо ќе не престигне и македонската демократија, а тие ми ја врзаа устата со сè уште неиспотен чорап. Вриеј. Трепкав со очите најбрутално што можев, сè додека не се онесвестив од премор. Кога се разбудив, сè беше тивко: маратонците одамна го беа истрчале почесниот круг, коските на моите помошници беа на истото место каде што ги видов пред да се онесвестам (едно скелетосано раче држеше пар џандари), насекаде имаше знаменца, вувузели и празни шишенца со вода, но немаше никого. Ниту живо, ниту мртво пиле. Ништо. Станав, нозете ми беа здрави и решив да се прошетам до целта. Кога ја преминав целта, една полумртва хостеса ползејќи ми подаде букет цвеќе, едвај ми честиташе за победата и умре. „Значи, цар сум...“, си помислив и гордо отшетав во самракот на човештвото.

МАЛА ДОЈРАНСКА ПРИКАЗНА

Дента кога ме изедоа пирани бев навистина среќен: пливав со часови, правев салта во водата, си играв со црвеноперките кои ми ги шепотеа нивните дојрански тајни, плетев венчиња од алги и ги пуштав по мирните бранови за да се сретнат со нечија умна глава, кога одеднаш ЦАП! – една лута пирана ми се закачи за ногата и почна да ме влече удолу, во неоткриените длабочини на езерото. Набргу ѝ се придружија другарите и ме одвлечкаа на една голема трпезариска маса, ме ставија на една огромна порцеланска чинија и гозбата можеше да почне. Први беа очите. Пираните најљубезно ми објаснија дека тие се навистина неартикулирани јадачи, вистински варвари, и за мое добро подобро да не гледам што ми се случува. „Касни перка од црвеноперка“, ми рече една постара госпоѓа пирана. „Нема да осетиш никаква болка, дури ни скокоткаџе.“ Откако го направив тоа, последното нешто што го видов беше една огромна острозабеста уста како тргнува да ми го изеде окото. Сè траеше околу 3 секунди. Ме изедоа сосе коски и облека. Ми ги оставија само спомени-те за тебе, за твоите прекрасни очи и насмевка од која и кит би се стопил, би ја сместил својата маст во приближно 1.033.001 тегла, и би ја донирал во некое друго време, на некои деца од 1932, да си ја мачкаат на црн леб со малку црвен пипер пред да тргнат на училиште.

ТАТКОВНА

(фрагменти од „Веселие дневнички записи“)

Секојдневно се будам со траорно чувство дека дека ќе умре некој близок, и поради тоа мразам да излезам од креветот, од тоа кошмарно дувло, од хоризонталната положба на вечноста. Станувам. Главата ми влегува во облаци кои се секогаш полни со студена, но неотрезнувачка вода; вода во која се дават лековерните, оние кои ѝ се препуштаат на судбината, оние кои со нетрпение чекаат божјот суд да им удри нежна клоца, да им ги истегне послушните ушиња и да ги испрати во спалната на Севишниот, под неговиот кревет, како термити, прашинки и помирености.

Желудникот ми вели: нахрани ме. Полека се облекувам и одам да купам леб. Продавачката е намуртена. Таа знае. Ѓ велам: „Добар ден“. Ме мрази. Ѓи мрази утрата, пладнињата и вечерите, ги мразат сите кои ѝ велат „Добар ден“. Тоа малку ме расположува. На неколку метри од дома го сретнувам татко ми. „Нели умре?“, го прашувам. „Да“, ми одговара. „Само поминав да ве поздравам и да си поиграам со кучето... Ѓе дојдеш да ме посетиш некогаш?“. „Не“, му одговарам и тој почнува да се смее како дух во некој глупав хорор филм. Се

смеам и јас. Комшиите нè гледаат како да сме им ги силувале децата. Тие не се сигурни дали нè мразат или нè сожалуваат. Смеењето стивнува, татко ми полека исчезнува, комшиите влегуваат во шахтите по должината на улицата, како термити, прашинки и помирености.

ЛАКТОЗА

Тој имаше неталентиран врат. Премногу глупав за да биде издолжен како на жирафа, премногу срамежлив да биде мускулест како на боксер-тешкаш. Го криеше на сите можни начини: со ролка, со марамы, со тешки волнени шалови од кои ќе се чешаат и неговите потомци, кои еден ден, верува-ше, ќе се откажат од него, зашто никој не сака да има човек со глупав врат во фамилијата. А толку многу сакаше да носи деколте, да се облекува во гламурозни балски костуми на кои и принцезата Луксурина би му завидувала... Сакаше да биде вистинска, прекрасна жена, но со таков врат... Ах! Никогаш нема да може да ги носи сите тие скапо-цени камења, никогаш нема да има бисер-грло, никогаш... Застана за миг, погледна околу себе. Одеднаш, почувствува силен скокот на лактите и почна да се тркала од смеење по грубиот тепих сè додека не заспа од премореност. Кога по неколку часа се разбуди, си ги погледна лактите: од нив зрачеше неверојатна смиреност и убавина каква што не беше видел никогаш во животот. Почна да ги милува и нежно да им зборува и од тој миг само неговите лакти беа вистински важни. Нежни, префинети, како лакти од приказните, лакти кои

секоја вистинска жена би ги сакала за себе. „Вратот е преценет. Вистинско демоде...“, си помисли, стави малку кармин на лактите, излезе на прошетка и улицата под неговите нозе прошепоти едно големо, вљубено „Ах...“.

МАЛА БИРОКРАТСКА ПРИКАЗНА

Еден облак ми намигна и јас умрев. Смртта ме начека дотеран и со тазе поткастрина брада. Одед-наш се најдов пред влезот на една чекална и на вратата пишуваше „СЕ ВРАЌАМ ЗА 5 МИНУТИ“. Седнав на клупата до вратата и чекав. По неколку минути дојде една стара жена со здравствена книшка во раката и ме праша дали знам која смена ѝ е матичната лекарка. Немав поим. „Ќе залади деновите, но ќе се стопли од недела...“, ми рече и задрема. Поминаа 2 часа. Почна да заладува и бабата ме праша дали случано сум слушнал на вести кога ќе ги даваат пензиите. Во тој момент пристигна Св. Петар, задишан, испотен и нервозен. Гумата од велосипедот му беше дупната, а рацете замастени. „Го менував синџирот... веќе не ги прават квалитетни како порано... Повелете, кој е на ред?“ Жената кажа дека ќе ја почека другарка ѝ, и јас влегов во една голема чекална од времето на социјализмот, чии сидови беа исполнети со икони. Св. Петар застана зад малиот пулт, го отвори прозорчето и ме праша:

- Име и презиме?
- Владимир Лукаш.

- Година на раѓање?

- 1978.

- Висина и тежина?

- 184 см., 93 кг.

- Извинете, но ви истекло рајското осигурување.

Повелете, пополнети ги овие формулари и почекајте во Чистилиштето. Втора врата, лево. Ќе ве информираме кога ќе бидат готови документите. Убав ден, пријатно.

Појдов во чистилиштето и таму ги сретнав сите мои инкарнации. Ме погледнаа, сочувствително ми кимнаа и продолжија да чекаат во тишина.

1984

Последнатата средба што ја имав со дедо ми – пред да го видам мртов во раскантаниот „Ами 8“ на татко ми, покриен со сиво ќебе на кое еден молец се подготвуваше да руча – беше во нивната дневна соба со баба ми, на кадифената црвена табуретка. Беше жолт поради операцијата која ја имаше неколку дена претходно и јас не можев да го препознам. Ми зборуваше тивко, секогаш на српски, а мене ми беше страв да отворам уста за да не ме грабне неговото болно срце. „Зборувај му на дедо“, рече баба ми и појде в кујна да се исплаче. Молчев како свежо заклано теле пред насмеана маалска публика. Му се насмевнав највнимателно што можев и истрчав во преградката на моите замислени другарчиња. Следното утро тој веќе беше мртов. На закопот дојдоа милион луѓе. Полни автобуси со луѓе. Никогаш не бев видел толку многу луѓе на едно место. Највнимателно му ставив една жолта кутиичка „захарин“ во внатрешниот џеб од неговото палто (зашто беше дијабетичар), додека роднините и пријателите ја задржуваа баба ми да не скокне во неговиот гроб. По закопот си појдовме дома. Тишина, солзи и тага. Во меѓувреме, на првата програма течеше

сапуницата „Династија“. Семи Џо беше сон на сите средовечни мажи, а Стивен беше првиот геј карактер што загосподари на малите екрани. Баба ми ја симна црнината некаде пред крајот на седмата сезона, за разлика од кутриот Блејк Карингтон, кој мораше да ја трпи змијата Алексис уште цели две години.

ДОБРО УТРО

Нејзиниот дел од креветот постојано се урива. Таа сака да стигне до подножјено на сонот, да стапне со своите прекрасни стапала на неговата мека трева и да го мирисне цветот на траумата. Јас се будам од силниот тресок и одам в кујна да си направам огромен сендвич. Додека јадам, стомакот почнува да ми игра во ритам кој потсетува на самба, ме фаќа за рака и ме носи надвор, на улица, ме легнува на асфалтот и почнува да ми ги раскажува сништата на мојата девојка. По неколку реченици заспивам и уличните кучиња ми ги крадат пижамите и гаќите. Соседите кои утрото одат на работа, ме гледаат како спијам гол сред улица и мислат дека сум врколак (целото маало е снабдено со сребрени куршуми, за секој случај).

Но, да се вратиме на неа. Сончевите зраци се пробиваат низ ролетните како првата партизанска ескадрила, долетуваат до нејзините очи и полека ѝ ги скокоткаат трепките. Делот од мозокот кој е задолжен за буђењето, почнува внимателно да ѝ ги мрда прстите: малиот прст ја допира дланката, палецот оди малку нагоре, додека останатите три прсти треперат како глуварчиња на кои долета-

ла бубамара. Таа ги отвора очите. Трепнува. Се свестува, си поставува неколку брзи прашања и погледнува кон мене: мојата страна од креветот е празна. Ги затвора очите, зема длабок здив, седнува на креветот и се просева; потоа станува, излегува на тераса, погледнува надолу и почнува тивко да ме довикува. Се будам, ја гледам и ѝ праќам бакнеж.

„Викни веќе еднаш мајстор за креветот, говедо едно!“, ми рече маалскиот мачор и ме изгреба.

ПАТЕТИЧНА БАРОКНА ПРИКАЗНА

Еден ден, Јохан Себастијан Бах си ја заборава периката на органата и си појде дома. Беше ладен декемвриски ден во Лајпциг, и никој на улица не забележа ништо, зашто Бах носеше капа. Кога стигна дома, ручаше со сопругата и со неговите тринаесет преживевани деца, седна на чембалото, но ниту една нота не сакаше да се дружи со него. „Ах“, рече Бах, си го запали омиленото луле, седна покрај прозорецот и набргу задрема.

Доцна во ноќта, откако се увери дека сите вработени во црквата „Свети Тома“ си заминале, неговата перика стана, погледна лево-десно, седна на органата и почна да свири. Импровизираше прекрасно. Сите фрески, свеќи и столчиња ги начулија ушите и уживаа во божествената музика која излегуваше од таа бела перика со кадрици, па дури и духот на Мартин Лутер цупкаше со нозете понесен од ненадејна радост.

Таа вечер Бах сонуваше како сите инструменти во неговата куќа играат карти, пушат пури и пијат виски, и никој од нив не му обрнува внимание. Бах се разбуди препотен, клекна до креветот и почна да се моли: „Erbarme dich, Mein Gott, um meiner

Zahren willen!“, повторуваше и гледаше кон небото, додека ангелите палаво се кикотеа.

Утрото кога стигна на работа, Бах беше ужасно тажен. Седна на органата, сакаше да отсвири еден акорд, но рацете не го послушаа и само меланхолично виснаа покрај неговото тело. Кога го виде ова неговата перика (која беше задремала на едно кадифено перниче), доползе до него, го потегна за ногавицата, Бах ја крена, ја погали, ја стави врз својата бушава коса и заедно почнаа да ја свират најубавата мелодија на светот.

ТОЧКЕСТ РАСКАЗ

Лежев смртно болен и сè што можев да направам беше да гледам во белиот плафон на кој се наоѓаше лустерот што сакав да го сменам со години. На плафонот немаше сенки, сè беше беспрекорно чисто, па дури и пајачињата се плашеа да ги плетат своите свилени мрежи на еден толку чист плафонски сид. Но, на третиот ден од моето претсмртие, видов една мала црвена точка токму над мојата глава. Поѓаволите! На неколку часа од смртта, кога црната дама веќе ја искосила тревата за мојот пречек, од никаде се појавува црвена дамка на мојот прекрасен плафон. Кому ли му припаѓа? Можеби на една од девојките кои ги убив пред 30 години... Беше прекрасен летен ден: пеперутките и мушичките исцртуваа волшебни слики на синото небо опиено со озон, зрелите плодови на задреманите дрвјата кон својата голема љубов – гравитацијата, а јас седев на малата веранда од мојата дрвена куќичка и полака ги расчленував прекрасните девојки прст по прст, око по око, заб по заб, сè додека од нив остана само една тивок, заборавен сон. Ноќта полака паѓаше, сенките почнаа да доаѓаат како црни нарикачи, но црвената точка непоколебливо бдеше над мене. „Дали сум Бог?“, си

помислив. „Огромен, семожен, алфа-универзум од чиј поглед се покајуваат и најстрашните црни дупки, а оваа црвена дамка над мојата глава да е само океан од крвта на моите безбројни неми жртви?“

Задлабочен во мислите, не сум сетил кога сум умрел, ниту, пак, дека душата го напуштила моето тело. Син ми ме нашол вкочанет, со широко отворени очи вперени кон белиот плафон, кон малата црвена точка која како тврдоглаво магаре ја премолчува својата тајна.

ЕТИДА

Ели спие и сонува искинати фармерки среде пустина. Некој ги соблекол, продолжил да шета гол и изгорел на врелото сонце. Потоа сонува фоки. Илјадници фоки. Фоките јадат риби, а рибите никогаш ништо не сонуваат. Ја гледав Ели некое време, ѝ ги покрив стапалата и се симнав да си направам чај. Додека го приготвував чајот од анасон се сетив на една епизода од детството во која со часови возам велосипед низ градскиот парк со замижани очи. Ги отворам само за миг, за да не си ја скршам главата од некое дрво или да не паднам во езерце. „Зарем вака изгледа смртта?“, си помислив тогаш и ја зголемив брзината. „Смртта не изгледа никако“, си помислувам сега. Таа е невидлив облак од кој врнат сомнителни спомени на кои никој не може да се сети. Ми стига порака на мобилен: роденден на синчето на Ема и Љубе. 20:00. Игротека. Кога бев четврто одделение, бев на роденден кај едно дете кое не ми беше нешто особено симпатично, но таму беше мојата симпатија. Играше и се смееше. Со часови не знаев како да ѝ пристапам и да ја поканам на танц. Се вратив дома преморен од неупотребените комбинаторики за танго пристап, си легнав без да вечерам и

цела вечер си замислував како танцувам со неа. Седнувам на лаптоп да напишам етида од 2.200 карактери. Цвеќето во вазата е исушено, пеглата е сред дневната соба. Ќе се сопнам, си помислувам и ја оставам да си медитира. Се јавува уште еден спомен: мајка ми нешто шие, јас си правам тост и беснеам и се горам со пегла на левата подлактица. Проверувам дали лузната сè уште стои на своето место. Не. Само споменот е тука и се досадува. Уште колку карактери ми останаа? Има ли место за една глупава песна?

EIN KLEINES WIEGENLIED

Едно бебе појде да се тетовира. „Сакам да ми го истетовираш сиот мој иден живот“, му рече на тату-мајсторот, си ја стави цуцлата в уста и удобно се смести на масичката за тетовирање.

Почнаа од детството. На бебешките нозе почна да се исцртува слика на дете кое трча по топка, кое паѓа во езерцето во паркот, кое ја бутка неговата најдобра другарка од први кат, кое почнува да оди на училиште, кое првпат се степенува, кое првпат се вљубува. Мајсторот се префрли на стомакот: средно училиште, чудни друштва, прва девојка, прво пијанство, прво раскинување, прва смрт. Тату-мајсторот ја продолжи приказната по рацете каде што јасно можеа да се видат сцени од неговите дваесетти: првите успеси, првата вистинска љубов, сè повеќе радости, сè повеќе умирачки, сè повеќе затворања во себе. На ред дојде грбот. Секоја капка боја во тоа што требаше да биде заплет, на бебето му претставуваше сè поголем товар: работа, женидба, деца, сметки, отсакување, развод, алиментации, нов брак без љубов, големи вистини, мали проблесоци радост, големи разочарувања. Како продолжуваше животот, така телото на бебето се полнеше со сè потажни слики: војни,

туѓи болести, умирачки, сопствени болести. Сликите стигнаа до челото: бебето, веќе остарено и згрбавено, бавно шеташе по сосема изменетата уличка од детството, стигна до една огромна зграда која израсна на местото на куќата во која се беше родило, легна на тротоарот и умре.

Тату-мајсторот го одложи алатот и внимателно ги фотографираше сликите на безживотното тело на бебето. Потоа го крена, го стави во мал црн ковчег и го однесе во една голема просторија со илјадници идентични ковчези, на чии ѕидови беа залепени фотографии од илјадници неисполнети судбини.

МАЛА АКАДЕМСКА ПРИКАЗНА

Еден ден Боб Дилан си спакувал гаќи и чорапи и тргнал за Стокхолм. По пат ги сретнал Марио Варгас Љоса и духот на Харолд Пинтер како седат во една кафеана во Данска и го озборуваат Октавио Паз. „Седни на едно пиво“, му довикнал Марио, а Боб, изнервиран поради Паз, извадил една скината гитарска жица од џеб и го задавил на самото место. „Нели си хипик, бе...“, промрморел духот на Пинтер и исчезнал како данско сирење на „даска“ во сомнителна пивница. Откако малку си дошол на себе, Боб го продолжил патот и ги видел Клод Симон и Габриел Маркес во љубовна прегратка на една клупа. „Клод...“, шепнал Боб, а Габриел му пратил еден мирен бакнеж. „Сто години го бржав Клод и ништо... Ах, ќе си останам сам...“, си помисли Боби и молкум ги напушти. Поминаа уште неколку денови и стапалата на Боб беа парчосани од плускавци. „Колку ли патишта мора човек да изоди за да стигне до тој проклет Стокхолм?!“, рече на глас и плукна. Од плунката, како принцеза израсна Вислава Шимборска и му покажа среден прст. Конечно, по цел месец скитање, Боб стигна пред портите на Стокхолм и таму, набилдани и истетовирани како јакузи опиени со саке, го пре-

чекаа Чеслав Милош и Исак Сингер со камшици во рацете, го скршија од ќотек и му ги украдоа гаќите и чорапите. Кога малку се свести, го виде Иво Андриќ клекнат до него, со мантил исфлекан од шведските магли како витка тутун и пее севда-линка. „Боби, го гледаш мостон?“ Боби кимна со помодрената глава. „Качи се на него и фрли се во езерото Меларен.“ Боби, целиот парталосан, се качи на мостот, запали цоинт, ги затвори очите, скокна и падна право во кајчето на Томас Елиот кој се смилува и го однесе полумртвиот Боб во болница, каде што болничарките, возбудени поради присуството на Боб, одеа горе-долу, како муви без глава, зборувајќи за Микеланцело.

АСАСИНА

Таа немаше убиено никого, и поради тоа соучениците често се подбиваа со неа. Одделенската наставничка беше загрижена за неа и ги повика нејзините родители на разговор. „Видете”, им рече на родителите на девојчето, „Асасина има речиси 9 години, и сè уште нема извршено ниту едно убиство. Дури и најлошите ученици имаат барем по 2-3 убиства зад себе, а не знаат ниту да читаат и да пишуваат како што треба. Ако не направите нешто во врска со тоа, ќе мораме да преземеме драконски мерки”, им соопшти со монотон глас, извади минијатурен пиштол од бирото и го застрела пајакот кој плетеше мрежа на сидот над верскиот календар. Родителите на Асасина беа тажни и лути. Тажни поради тоа што нивната ќерка очигледно има проблеми на училиште, лути затоа што во очи ги лажеше дека тоа полугодие убила 3 баби и едно бебе. „Аси”, ја викнаа штом се врати дома. „Дојди, седни тука. Денес имавме средба со твојата класна. Ни кажа сè.” Очите на Асасина се наполнија со солзи. „Знаеш ли што сè направивме за да те запишеме во ова училиште? Дали ти е јасно дека ова е едно од најпрестижните основни училишта во државава? Знаеш ли...”, мајка ѝ се

онесвести од тага, а татко ѝ ѝ плесна силна шлаганица. „Види што направи... проклета да си...”, ѝ рече со глас полн со презир. „Губи се одовде! Да не си ни се појавила пред очи пред да убиеш некого!”, за’ржа. Асасина влезе во својата соба, седна на креветот со розова постелнина, и долго гледаше во кадифеното мече што го доби на подарок од дедо ѝ неколку дена пред да го заколат. Потоа стана, го зеде џебното ноже од работната маса, и со него му ги извади очите на мечето и му ја пресече главата. Почувствува големо олеснување. Истото го направи и со останатите играчки: ги масакрираше сите. Киптејќи од радост, од кујната го зеде големиот остар сатар, влезе во спалната на нејзините родители кои спиеја во барбитуратен сон, ги исецка на стотици парчиња и со нив ги нахрани маалските кучиња и мачиња. Откако заврши со хранењето, Асасина седна на бетонските скали пред влезот на зградата во која живееше, спокојно ги затвори очите и тивко запеа. Беше пресреќна: училишната година сепак ќе ја заврши со одличен успех.

НА ОТВОРАЊЕТО НА НОВАТА ФИЛХАРМОНИЈА

На отворањето на новата сала на Македонската филхармонија беше прекрасно: сите лидери на едно место, скапи костуми, непроценлив накит, фризури на кои би позавиделе сите барокни перики, светнати чевли и мутирана грижа на совест. Влеговме во салата, со уши кои скокаа од радост дека ќе чујат дела од Прокопиев, Прокофјев и Чајковски во изведба на еден голем пијанист и еден голем диригент, но наместо тоа, организаторите ни подготвија изненадување, и нè почестија со перформанс на експериментална музика, поточно *musique concrète* акција, во која не знаејќи, учествувавме сите ние. Сите музичари беа на своите места, диригентот застана пред оркестарот и само нè гледаше и дури ни првата виолина не ја отсвири иницијалната штим нота, туку само трепкаше во ритамот на срцето на диригентот. Не знаевме што се случува, нова сала, можни технички проблеми и, нормално, почнавме да шушкаме, да шепотиме, да разговараме на мобилни, да четуваме, некој си пееше песничка од Аца Лукас, некој гласно го трубеше носот, но сите звуци, колку да не им обрнувавме внимание, беа многу поприсутни отколку

во некои слични ситуации (како што е универзално познато, кај нас е смртен грев некој настан да почне на време, и сите овие звуци се само дел од навиките кои сме ги собрале како дел од општата народна култура), и шушкањата, мушкањата и гушкањата добија една артифициелна димензија, и повеќе наликуваа на некакви спресе звуци, одошто на доцнечки џагор. Одеднаш, светлата се изгасија и настапи апсолутна темница. Снимените и процесирани звуци од нас самите почнаа да се засилуваат, додека на плафонот почна проекција за создавањето на вселената, раѓањето на галаксиите, на нашиот Сончев систем, на животот... Звучите, ужасно какофонични на почетокот, на самиот крај преминаа во божествени гласови кои прекарсно ја илустрираа сликата за раѓањето на човекот – на вселената. И во тој миг пристигна ликата и прилика на Севишниот, совршениот Господар на небото и земјата македонска, и во салата се разлеа еден таков аплауз, што чиниш почна големиот потоп, а Филхармонијата стана Ноева арка, во која ние – избраните, ќе патуваме до новиот свет на мирот и светлината.

СЕВДАЛИНКА

На телевизија течеше црно-бел филм: десетина луѓе беа собрани на една голема маса и молчеа. Во десната рака имав цигара опепелена до половина. *Која ја зајалив?* Чадот од цигарата (кој личеше на рој свилени бубачки во некое заборавено кинеско село) полека се претвораше во нејасни симболи кои почнаа да ми шепотат за детството, за моите први чекори, за дента кога заспа во зелениот леѓен, за смртта на дедо ми, за сивиот гулаб, за папагалот во Зоолошката градина кој извикуваше: *Влајко, Влајко*, за сите спомени кои ми доаѓаа како скакулци, миг пред да заспијам и не ме оставаа да ги сонувам измислените симпатии, за сите замислени другарчиња кои ми се налутуваа дента кога првпат решив да умрам, за погледот на баба ми која секојпат кога ќе ја налутев ми се закануваше дека ќе се омажи за некој богат Американец, за другарка ми В. која ја уби еден бесен автомобил неколку секунди пред да се вљубам во неа (на еден метар од паркчето со тополи кои снежеа бел полен и нè повикуваа на игра). Станав и полека тргнав кон фрижидерот. Стапалата ми се лепеа на килимот и оставаа траги од тишини. Застанав и замижав. *Лејто е. Имам*

4 години. Со браќучејка ми сме сџујкани јод сино кадифено кебе и си ти јокажуваме смешније инјимности. Се кикојиме. Мајка ѝ не ојкрива и нишјо не разбира. Пожар во образије, јојар низ целојо шело. Бејам и се качувам на лимена-јта јаража во дворој на баба ми. Направив еден чекор. Килимот ме погледна и промрмори нешто неразбирливо. Лежам во када и си јомислувам на мојата соученичка. Имам 7 години. Се јреврјувам на сјомак и јочнувам да се движам јоре-долу. Повјорно жешијина. Шјо е јооа? Продолжувам сѝ јобрју и јобрју и јод мене се јојавува замижанојо лице на мојата симјайија. Се осветјив, ја јикнав јлавајта јод вода и не зедов воздух следније неколку години. Гладен сум, си помислувам, заканувачки го погледнав килимот и одлучно појдов да ставам храна во стеснетиот желудник. Го отворив фриждерот. Ми се одјаге. Досадајта има вкус на шлаканица. На невозврајена љубов. На коски на кои им недосјасува умој. Имам 10 години. Во кујнајта е јојло и јријайно; мајка ми шие, јайајалој си се додворува јред ојледалцејо. Не сакам да се враји јтајко ми. Нема да се врати, си помислувам, и во негова чест готвам луто јадење од кое знам дека стомакот ќе ми 'ржи илјадагодишни химни. Иднината е исткаена од презапомнети заборава.

„СЛАТКО ОД ВРЕМЕ“ (17.687)

**(за приказните на Владимир Лукаш
кои седеа на ѿрошоари и чекаа некој
да се сеи на нив)**

Кратката проза е моментна состојба што ѝ се случува на книжевноста. Не само кај нас, не во регионот, туку воопшто. Таа стана некаков нечуен, а гласен диктат на состојбите, на времето,.. творечка алина која навестува жанровски потоп, ама никогаш не го донесува. Поминува брзо како и што доаѓа, до наредното вриење и претекување на жанровите во одделни и различни книжевни формации. Трендот сите да пишуваме кратка проза (романсиери, поети,..) го издигнаа на речиси недосегливо ниво Давид Албахари („Необичне приче“¹, „Стар сум во Скопје“² и др. книги), Георги Господинов со „Всичките наши тела“³, Радмила Лазиќ со „Угризи живот“⁴... Кај нас, малата едисија „Друга приказна“ на „Темплум“ даде значаен придонес на популарното, омилено жанрче, во меѓувреме се искристализираа и повеќе имиња кои почнаа да се движат во него: Свез-

1 Издание на „Стубови културе“, Белград 1999, непреведено на македонски јазик

2 Првата книга во едисијата „Друга приказна“, Темплум, Скопје 2017

3 Издание на „Жанет 45“, Софија 2018, непреведено на македонски јазик

4 Издание на „Лагуна“, Белград 2017, преведен само избор од книгава – „Идентитети“, едисија „Друга приказна“, „Темплум“, Скопје 2018 (превод на македонски јазик: Никола Гелевски)

дан Георгиевски, Ана Голејшка, секогаш на границата помеѓу делничниот живот и празничната книжевност, Живко Гроздановски, Ѓоко Здравески, Ненад Јолдески, Калина Малеска,.. а се појавија и неколку книги, од кои ги издвојувам „(Бес)конечни модели на расказот“ на Сања Михајловиќ-Костадиновска⁵ и (последниот циклус од) најновата збирка раскази „Туја“ на Ермис Лафазановски⁶. Во овој контекст, прозата на Владимир Лукаш, конкретно неговата најнова книга, прва во која е книжевно „сам“, е вистински краткопрозен книжевен настан кај нас. И Лукаш одлично го дезавуира трендовското и го потхранува жанрот на нашето време со една автентична поинаквост, особеност, различност, препознатливост. Вредност.

1. РЕДОВНО КНИЖЕВНО РАБОТНО ВРЕМЕ

Творечкиот престој на Владимир Лукаш во современата македонска книжевност до неодамна инсистираше да биде (не)планиран излет, спонтана затеченост на „местото на пишувањето“. Авторовото инсистирање на небрежност, на „само уште една игра“, од личен став суверено прерасна во јасен концепт, така што ретроградно почнавме да ја оформуваме вистинската слика со еден далечен почеток уште 2003 година со заедничката поетска книга со Александар Крстев „Мамурлаци“. Во наредната објава – „Радишански прелудиуми“ во

5 Издание на „Бегемот“, Скопје 2018

6 Издание на „Магор“, Скопје 2018

едицијата „Друга приказна“ на Темплум, зад (или над) нотните записи, стрчи едно нагласено литераризирано дефинирање на музиката (еднина) како *ѝриказни кои не се раскажуваат на зборлив јазик* (множина) и насловување на композициите со прецизна наративна фактура. Брзо потоа излезе и епистоларниот роман „Се гледаме наскоро Е.“ во издание на „Антолог“, во коавторство со Драгана Евтимова. Залажувајќи нè дека пишувањето можеби не му е творечки фокус, уметникот Владимир Лукаш се најде сред литературата, во друштво со некој друг (Крстев, Евтимова), или со нешто друго (музика, илустрации, дизајн, цртежи...).

Оваа книга на авторски план е значајна за Владимир Лукаш, затоа што во неа тој првпат е книжевно „сам“, а на планот на домашната книжевна продукција е значајна поради тоа што повторно се помирува, понекогаш потценетиот, понекогаш натценетиот јаз помеѓу социјалните мрежи и вистинската книжевност во корици. Покласичните и построги писатели и критичари за кои Фејсбук е несериозно место за книжевност, повторно добиваат шлаканица со собирањето на кусите раскази на Лукаш во корици. Без ниту да се предимензионира, ниту да се пренебрегнува фактот дека повеќето од расказите биле објавени/постирани на Фејсбук, на оваа книга треба да се гледа како на сериозна збирка куси раскази од свеж, талентиран и сосем зрел раскажувач кој сопственото место си го освоил многу пред да стапне на него со конкретна книга. Не е ни важно дали, кога и како расказите биле постирани на Фејсбук, овде

станува збор за структура, за редослед, за концепција, за осмисленост на Целината, не на Единката, на отстојаност и одлежаност на книжевната намера.

Ова е збирка од 106 куси раскази во видлив прозен залет. Од најмалото раскасче од 193 знаци до најголемото од 2.329, авторот 106 пати го проширува (и го варира!) својот лапидарен и концизен, поетичен и несекојдневен наратив, знак по знак, за да дојде до една типична, стандардна и препознатлива прозна фактура. Овој залет од автореференцијален микропрозен патокказ („Пешачка структурно-контрастна скопска приказна“) до приказна со впечатлив романескен потенцијал („Севдалинка“) е многу јасна гаранција, влог, најава во/со/за писмото на Лукаш, но и книжевна демонстрација на концептот за владеење на техниките на кратката, но и на прозата воопшто. Се разбира дека Лукаш не ги пишувал раскасчињата така како што се наредени, но поентата бездруго е концентратот да се раствори во одредено количество / екстензија. Се чини како збиркава да трча кон подолги прозни жанрови, но напати непрепознатливо (со брзо, брзо одење), напати по неочекувани, недоволно познати и распишани патеки низ бескрајната шума на книжевноста. Интерпретацијата не е претскажување и е сосем небитно дали наредната книга на Лукаш ќе биде роман; важно е дека оваа функционира како раскажувачко платно од мало кон поголемо; микропрозата се шири и се две веќе инфицирана со класична нарација. Лукаш раскажува и боледува „од нога“ или „во лет“, зашто неговиот талент едноставно

нема време да ги прележува жанровите еден по еден; впрочем, како што нема време да ги двои нештата (уметностите) со кои се занимава, една по една. Сè е тука, сега и одеднаш. Симултано. Микро проза со јасни поетски контури, фина, мека, романескно потентна проза,.. наспроти трагите на сè со што се занимава овој талентиран автор, лесно втиснати, понекогаш дури и намерно замазнети за да не се гледаат... Но, Лукаш ова веќе и го именувал (и го проколнал) во наслов на една своја приказна – „Синестезија, проклета била“.

Владимир Лукаш има редок осет за архитектура на наративната, за сензибилизација на прозната слика со ефекти на заматување, нијансирање, контрастирање или, најчесто, измолкнување од очекуваното, поништување на она што тргнало да се кажува. Се отвораат и се затвораат измислици како стари замаглени прозорчиња или како модерни, лизгачки стаклени површини, впелени секогаш во една иста желба: раскажувајќи да се бега. Бегањето е романтизам напаѓан на оваа проза како прав, со две лица: еднаш се бега од сериозните традиционални наративни техники во смеа; другпат од смешните, несериозни во длабока, суштинска сериозност (од „Лактоза“ во „Татковна“, на пример). Зборовната игра е позната футрола на Лукаш, во која се потпикнати сите суштини, стравови, вистини, болки и (без)смисли на современото живеење. Таа не е (на)учена ниту стекната, туку е вродена имаментна стратегија за спас од очигледното во писмото. Исмевајќи го она што се гледа, Лукаш со нагли пресврти го подвлекува она што сака да ни го

понуди како антибиографија. Играта за да биде целосно поамна, авторот пишува како да го заведува читателот, истовремено преправајќи се дека не забележува оти и тој е заведен. Од сопствениот текст.

Одамна имагинацијата во домашната книжевност нема-ла вакво светкаво и свечено пакување. Особено не во олку куси форми – виртуозни блиц-крикови со ехо што сум наполно сигурна дека допрва ќе го слушаме сè погласно. Новата книга на Лукаш е совршена зборовна илузија дека сè ќе биде во ред со тешко разболениот свет и со зборовите зад коишто демнат чудовишта. И илузијата и зборовите никогаш самите не се чудовишни, туку меки и питоми како домашни миленичиња... или кадифени играчки што ги преживеале нашите и се подготвени за некои други детства.

Затоа што Владимир Лукаш е еден од најнеобичните и најдаровити раскажувачи во мигов; затоа што во него-вата проза лириката и фантастиката се тркалаат на еден особен, напати и еротски начин, а љубовта се карнева-лизира во историски контексти и музички секвенци; затоа што сликите се раскажуваат со ликовни потези, а нивната позиција во наративната мрежа се препелка од „уловна“ јас-форма, преку несокојдневна сезнајност (омнисцентност) и засведоченост на непостојното (гра-матичка непрекажаност на сите нивоа); затоа што како ретко кога во домашната книжевност колачот со вишни и бабата-светилка во темнините на животот се циклич-но повторливи фокуси на еден минимален синтаксички

простор (дури и на ниво на една реченица); оваа книга треба да се чита и да се сака да се чита. Таа како да игра некоја игра што самата си ја измислила и во која критиката мора да се вклучи ако сака да ја научи и да ја совлада. Јас со голем интерес би ја играла оваа игра и затоа посебно ќе искоментирам два расказа според стратегијата на Лукаш предодредена за нив. Најкраткиот – најкратко и најдолгиот – најдолго. Всушност, со зададените должини од самиот автор.

**193 знаци за најкраткиот расказ
„Пешачка структурно-контрастна
скопска приказна“ (193)**

Ова е двојно кажување и вкрстено поништување и на едното и на другото. Две контрастни, огледални реченици во кои одразот на едната во огледалото на другата е неверен, помирлив за двете вистини.

**2.329 знаци за најдолгиот расказ
„Севдалинка“ (2.329)**

Нестрпливата дарба на Владимир Лукаш, како да добила малку неочекувано, неиспланирано време и се потсмирила, се опуштила во одлична нарација. „Севдалинка“ е еден од неговите најкомплетни раскази во којшто самиот себеси си ја дава најпрецизната пишувачка насока за понатаму или... за кон каде било. Таа е миговната цел на залетот на оваа книга, во која совршено е погоден ритамот на мисловниот танц, погоден е чекорот на зборо-

вите, одлично е навежбано синхроното уметничко пишување на она што и порано се раскажувало и на она што првпат излегува од тишината. Сложеното движење низ времето е беспрекорно и на олку тесен жанровски пат. Влегуваат и излегуваат минатото и сегашноста речиси неосетно. Првото лице раскажува за детството, за она што некогаш било, со толку суверен поетски став што читателот не смее ни да се посомнева во подготвеноста на прозниот жанр да ја прими сета таа лирика. Читаме прозна корупка со меко, живо, крeвко поетско телце. Како „презапомнетите заборави“ и „трагите од тишините“ да се здружиле и да прснале во кристално јасни емотивни слики. Нема вресок, нема немир, сè се потсмирило, сè стивнало и се пуштило низ речениците како вода. Како мир. Како полна боја. Како жештина на тукушто разбудена половост; како невдишување воздух (или страст) неколку години. Рапавата тага нафаќана на речениците за родителите за првпат кај овој автор е измазнета, светната со свилата на помирливоста, веројатно исткаена на возобновената детска плотност. Ретко кој друг, освен Влада Урошевиќ во својот најнов роман „Маџун“⁷, раскажува вака за нештата под кадифените кебенца на детството или за „превр-

---

7 Издание на „Магор“, Скопје 2018. Конкретно се алудира на една мошне скриена и префинета сцена со мастурбација на детето-раскажувач сред цвеќињата во домашната градина.

тувањето на стомак“ и за „замижаното лице на симпатијата“, за жештината што трча „сè побрзо и побрзо“ додека не втаса до... До досадата, до невозвратената љубов, до... топлата кујна на почетокот и крајот на детството. Лукаш го озаглавил својот расказ како „Севдалинка“ не нас да нè намами на емоции туку себеси да се извлече од нив.

Вторпат пишувам интерпретација за нешто долга колку и самиот текст што го интерпретирам. Прв пат беше за расказот „Последното оро на Кузета Кузмана“ на Петре М. Андреевски, вторпат сега, за двата расказа од оваа книга, најкусиот и најдолгот; првиот и последниот. Верувам дека критиката треба секогаш да остане во сенката, во дебелината ладовина на добрите приказни, дури и тогаш кога сенката се издолжува и станува идентична на тоа што ја создава.

2. ВОНРЕДЕН КНИЖЕВЕН ПОПИС

На секоја книга може да ѝ се направи попис на нештата што ги содржи на ниво на општа проценка, заклучок или впечаток (зависно од верзираноста на „попишувачот“) или на микро ниво, со вперен фокус во точно зададен интерес. Книгата на Владимир Лукаш ги нуди двете можности, зашто во своето творечко работно време го антиципира сето она што ќе остане да се „попише“ на крајот.

2.1. „Луѓе“

Во оваа книга читателот може да се сретне со едночудо „луѓе“. Врваница ликови чијшто спој, всушност, опсегот на разнородност станува најјасен со наједноставно набројување: Леонард Коен, Грегор Самса, (персонализиран) Мизантроп, Џакомо Казанова, Дејвид Брн, Сем⁸, Хендл, Вивалди, Римидалв⁹, Микеланцело, Полански (индиректно, преку филмот/насловот „Le Locataire“)¹⁰, Чет Бејкер, Лотреамон (преку одличната досетка Дебармаалдорор)¹¹, Бетмен, Мачорот Феликс, Попај, Кирчо Арсовски, Иван Шопов, Агата Кристи, Оливера Николова, Зоки Поки и Лидија, Цар Самоил, речиси цела „Династија“: Семи Џо, змијата Алексис,

---

8 Пијанистот Сем од култниот филм „Казабланка“ на Мартин Куртиц од 1942, во кој Рик Блејн (Хемфри Богарт) ја сака Илза Лунд (Ингрид Бергман), а тој (Сем – Дули Вилсон), сепак, ја свири песната што му е забранета, затоа што не може да ѝ одолее на репликата „Свири го тоа повторно, Сем“, една од најпознатите филмски реплики која, всушност и не постои, не се изрекува во „Казабланка“, а сите ја знаеме и ја помнине подолго од самиот филм што сме го гледале (или не) кога и да е.

9 Ова не е Рамидалв, цртаниот јапонски лик кој по малку потсетува на интересот на „цртачката“ рака на Лукаш, туку Римидалв, некој негов лик, најверојатно со скриено, лично значење.

10 „Le Locataire“ е оригиналниот наслов на филмот на Роман Полански од 1976, „The Tenant“ или „Потстанар“ како што е преведен кај нас, со Изабела Аѓани и Мелвин Даглас.

11 Најпознатото дело на Лотреамон (Исидор Дикас) е „Пеењата на Малдорор“, можеби првата надреалистичка книга од 1870. „Дебармаалдорор“ е духовита гласовна (веројатно и поинаква) алузија на ова дело.

Блејк Карингтон; Јохан Себастијан Бах, Боб Дилан, Љоса, Харолд Пинтер, Октавио Паз, Маркес, Шимборска, Чеслав Милош, Исак Сингер, Елиот...¹² и Аца Лукас.

2.2. „Менито“ на книгата, мирис

Неприкосновен господар на „храната“ во оваа книга (не само на јадењата, туку и на топлината, свежината, личниот идеал,.. на домот и вдоменоста, на блискоста и најсвојоста, на леб за душата) е *колачој со вишни*. Го има 3 пати во книгата (во „Преобразба“, во „Мала трпечка приказна“ и во „Ели“), но неговиот мирис е присутен буквално од отворањето до затворањето на оваа книга и тој е вистински доминантниот мирис на оваа проза. Покрај *колачој со вишни*, „менито“ на оваа книга содржи и *кифлички, милиброд, кох и ѿојача, боранија со месо и слајко од време*.¹³

2.3. Бабата-свилена врвца

Во оваа книга има доста баби и старци, но само една баба како лик-смисла, рамнотежа, лик-свилена врвца за разлетаниот, пренадуен и опасен балон на фантазијата што може да експлодира секој момент за време на

---

12 Во расказот за Боб Дилан, добитникот на Нобеловата награда за литература 2016 година за што имаше многу противставени мислења и реакции, сите спомнати автори се исто така добитници на Нобеловата награда за литература.

13 *Слајко од време* е значајна синтагма во книгата. Таа е сместена во расказот „Дедлајна“ и совршено комуницира со насловот на збирката, но и со лирско, надреалистичкиот стил на авторот воопшто.

раскажувањето. Има 4 раскази специјално посветени на бабата која можеби е и вистински лик, а можеби и книжевно алтер-его на авторот: „Една за баба ми“, „Мал болнички запис“, „Мала ноќна музззззика“ и „Петуниите на баба ми“ и уште 7 („Петочна балада која блада на клада“, „Дедлајна“, „1984“, „Севдалинка“, „Исправи се, Мувина“, „Постелнина“ и „Мала дебармаалска приказна“) кои се наративно невозможни без бабата во нив. 11 раскази од 106 е 10,38% од прозата на Владимир Лукаш посветени на неговата или на некоја многу значајна баба во неговото творештво.

2.4. Компулзивност

Мојата компулзивна математичка анализа на книжевните аспекти и вадење процент на присуство на бабата во книгата на Лукаш, е погоден момент за извлекување и на неговите компулзивни набројувања (аутистична нарација?) во расказите: Девојката во цветен фустан – 12.789 чекори; Дедото во бел лепен костум – 5.321 чекор; Судијката со крзнена шапка – 18.900 чекори („Пешакот“), маст (на кит, заб. моја) во приближно 1.033.001 тегла („Мала дојранска приказна“) и етида од 2.200 карактери („Етида“).

2.5. „Тон“

Без оглед на сè, на авторот и на сите тие музици и музичари прошетани низ книгава на кое било ниво, најприсутен „тон“ во оваа книга е *севдалинка* – типичната, тажна љубовна песна. Последниот, најдолгиот и

несомнено еден од најдобрите раскази во оваа збирка се вика така, а *севдалинка* се спомнува уште во два расказа: во „Мала академска приказна“ и во „На терапија“.

2.6. Став

Во расказите „Мала изборна приказна“, „Отворањето на Луна парк“, „На отворањето на новата филхармонија“, „Каде одат очите на пиратите“ и „Асасина“ се препознава еден отмен политички став, општествен ангажман од најсуптилен, но и највреден вид: јасен, прецизен, духовит и хумористичен; внимателно и крајно сериозно свиткан во ткаенината на уметноста. Ваков однос кон нашата болна стварност и кон актуелните случувања е примерен за самосвојни уметници со слободомислечка провениенција.

2.7. Места на „случување“ на расказите

Марџиниџе на вечносџа („Bewitched, Bothered and Bewildered“), *џоследнаџа џераса во вселенаџа* („Мала фројдовска медитација“), *издуџченаџа џџаенина на вселенаџа* („Таа“), *семакедонскиоџ џунел на сџравоџ и ужасоџ* („На отворањето на новиот Луна парк“), *мраг-ниџе влезови на иднинаџа* („Le Locataire“), *чудовиш-ниоџ син свеџ* („Масакр“), *самракоџ на човешџивоџо* („На денот на Скопскиот маратон“), *музејоџ на џаџаџа* („Пиета“) и *Радишани –Ценџар* (истоимениот расказ).

Оливера Ќорвезирска

Владимир Лукаш има редок осет за архитектура на нарацијата, за сензибилизација на прозната слика со ефекти на заматување, нијансирање, контрастирање или, најчесто, измолкнување од очекуваното, поништување на она што тргнало да се кажува. Се отвораат и се затвораат измислици како стари замаглени прозорчиња или како модерни, лизгачки стаклени површини, вперени секогаш во една иста желба: раскажувајќи да се бега. Бегањето е романтизам напаѓан на оваа проза како прав, со две лица: еднаш се бега од сериозните традиционални наративни техники во смеа; другпат од смешните, несериозни во длабока, суштинска сериозност.

„Владимир Лукаш живее и работи во Скопје.
 Живее и работи во Скопје.
 Работи во Скопје.
 Во Скопје.
 Во Скопје.
 Во Скопје.
 Работи во Скопје.
 Живее и работи во Скопје.
 Владимир Лукаш живее и работи во Скопје“.

Филиј Глас, „Кратка биографија
 на Владимир Лукаш“

АГМА

коло XL

- 119 Суфиски приказни
- 120 Драгослав Михаиловиќ
Кога цветаа тиквите
- 121 Фроде Гритен Соби покрај
морето, соби во градот

коло XLI

- 122 Жил Ренар Морковче
- 123 Марсел Швоб Имагинарни животи
- 124 Свездан Георгиевски Една недела
во животот и смртта на Гроздан

коло XLII

- 125 Џанго Помалиот Намали малце чалам
- 126 Иван Шопов Хрониките на Арслан
Новинарски
- 127 Оља Савичевиќ Иванчевиќ Да се
насмее пес

коло XLIII

- 128 Николина Андова Шопова
Некој бил тука
- 129 Владимир Лукаш Дедлајна, љубов
моја!